

BULLETINE 2-12

UTGITT AV SENTER FOR TVERRFAGLIG KJØNNSFORSKNING

UiO **Senter for tverrfaglig kjønnsforskning**
Universitetet i Oslo

Såing og høsting

I skrivende stund har fristen akkurat gått for finalerunden for Sentre for fremragende forskning. STKs søknad om å få være vertskap for et nytt senter, PAGE, ble sendt inn i tide. PAGE står for "Paradoxes of Gender Equality." Hvis søknaden lykkes, blir det stor aktivitet de neste 5-10 årene, mange nye stillinger og mange internasjonale gjesteforskere. Nå gjenstår intervju med undertegnede i kraft av å være prosjektleder, i oktober. Så er det bare å krysse fingrene.

Det er en tid for å så, og en tid for å høste. Dette nummeret av Bulletine er preget av sommerens arbeid med PAGE-søknaden, på flere måter. For det første så inneholder det en litt fyldigere situasjonsrapport om arbeidet med søknaden. For det andre så har undertegnede og flere av senterets forskere vært involvert i arbeidet med SFF-søknaden og lederen rakk så vidt å bli ferdig før trykk.

Søknadsskriving er et så-arbeid som er krevende på mange måter, og som viser lite igjen – før en eventuelt får tilslag. I tillegg til PAGE har senterets forskere levert hele fem store NFR-søknader og en "Advanced grant" søknad til ERC (European Research Council) i løpet av vårsemesteret.

Men semesteret vi går inn i nå er også en tid for å høste. Erfaringene etter første år med masterstudier på senteret blir nå samlet og evaluert for første gang, med sikte på utvikling og kvalitetssikring. Program- og undervisningsleder Elisabet Rogg reflekterer over noen av disse erfaringene. Vi har også "høstet" og ønsket velkommen et nytt kull Masterstudenter, og møter dem denne gang med mer ballast. Vi har fullt hus på årsenheten og bachelorprogrammet vårt. Den gode søkningen er frukter av et grundig og systematisk arbeid med STKs undervisningsprofil. I dette nummeret av Bulletine kommer også tidlige og nåværende studenter på ulike programmer og nivåer til orde som aldri før. Deres historier er interessante og lesverdige!

STK har de siste årene vært preget av at store forskningsprosjekter har samlet mange forskere. Disse prosjektene er i ferd med å avsluttes, og flere stipendiater er i innspurtsfasen på sine avhandlinger. Det er tid for å høste og samle resultatene av mange års arbeid.

Men det pågår også annet så-arbeid på forskningsområdet: STK satser nå mer på forskningsnettverk og i løpet av det siste året

har flere slike nettverk blitt opprettet ved STK eller fått STK som nytt hjem. Det gjelder "Gender Body Health"-nettverket der koordinatorfunksjonen er flyttet fra Uppsala til Oslo; "Human Dignity and Humiliation Studies"-nettverket som får sin UiO-forankring ved senteret; et nettverk for likestillingsforskere ved UiO, et nytt forskningsnettverk om voldtekt, samt et forskningsnettverk om "gender and disability." Et feministisk filosofisk nettverk og et nordisk nettverk for intimitetsforskning er fra før knyttet til senteret, og STK har tett tilknytning til COST-aksjonen Women Writers in History sin norske avdeling. Min opplevelse er at det er i nettverkene det skjer nå. Det er her nye samarbeidsrelasjoner skapes, ideer og nytt materiale dukker opp, alt det som trengs for at det etter hvert kan bli et solid grunnlag for de nye forskningsprosjektene STK trenger for å fortsette å leve og blomstre. Flere mindre prosjekter om kjønn og utdanning er allerede i gang i regi av likestillingsgruppa.

Det er også en tid for å ta farvel. Oddrun Rangseter, som har vært STKs ytterst kompetente, omsorgsfulle og allestedsnærværende kontorsjef siden 2007, søker nye og større utfordringer i lederstilling på Oslo Universitetssykehus. Vi kommer til å savne henne dypt: både hennes evne til å finne fleksible og gode løsninger, til å se muligheter og til å arbeide hardt. Men fordi en person som henne også selvsagt søker nye utfordringer med jevne mellomrom, ønsker vi henne lykke til og alt godt i den nye jobben! Og tusen takk for fantastisk innsats på STK! I det Bulletine går i trykken er det ennå ikke klart hvem som kommer til å ta hennes plass, men vi kan bare røpe at søkerlisten er lang og uvanlig sterk.

Dette er ikke stedet for å nevne ved navn alle midlertidige som slutter (de skal få sine takk og hilser ved neste anledning), men jeg gjør et lite unntak for madeleine kennedy-macfoy. I tillegg til å ha vært postdoc ved senteret, har hun også vært assisterende senterleder i mitt fravær våren 2012. Stor takk også til henne! Hun flytter nå til Brussel og starter som 'Program Officer (Human and Trade Union Rights and Equality Unit)', ved Education International, en global utdanning fagforening, og hun skal arbeide med implementering av likestillingspolitikk.

Slik er STK-livet: driftige mennesker samles, arbeider sammen en tid, før noen går videre, og andre blir værende for å ta imot nye. På tross av at det til tider er hektisk, er det fortsatt tid og rom til de gode diskusjonene.

Jorunn Økland, Senterleder

BULLETINE 2 - 12, 25. årgang
ISSN 1891-1420 (print)
ISSN 1891-1439 (online)

UTGITT AV:
Senter for tværfaglig kjønnsforskning
Universitetet i Oslo

ANSVARLIG REDAKTØR:
Jorunn Økland

MEDREDAKTØR:
madeleine kennedy-macfoy

REDAKTØR:
Nina Heilmann

FORM:
Alien Design

ABONNEMENT (GRATIS):
Tlf/Faks: 228 58930/228 58950

E-post: n.m.heilmann@stk.uio.no
Nettside: <http://www.stk.uio.no>

REDAKSJONEN AVSLUTTET:
29. august 2012
Neste utgave: Januar 2013

REPRO, SATS OG TRYKK:
07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 2000

FORSIDEN:
Skuespiller Kristin Grue alias den russiske veteranen Alexandra Kollontaj. Se s. 10.

LEDER

Såing og høsting

2

SFF-SØKNAD

Paradoxes of Gender Equality - PAGE i finalerunden for SFF-midler

4

ARRANGEMENTER

Maskuliniteter i bevegelse - menn, likestilling og livskvalitet

6

Fremmedhetens merke

8

STK i storform 8. mars

10

Canonicity as Process - Report on a Seminar

14

STUDIER

Den utfordrende forståelsen

16

"I det virkelige livet"

18

Korridorane mine

20

2012-prosjektet: Demokrati og stemmerett

21

Reisebrev fra en utvekslingsstudent i Aotearoa/New Zealand

22

Hva har vi lært av vårt første år med masterstudenter?

24

Life after a Masters Degree in Gender and Development

28

NYE BØKER

Farskapet i 150 år

15

Citizenship, Gender and Diversity

26

Kvinneretten: Innovative tilnærminger til undervisning og forskning

27

25 ÅR PÅ STK

Informasjonskonsulenten - i skrift og tale

29

HØSTENS SEMINARPROGRAM

32

NY RAPPORT

Kjønn og karriere

32

Paradoxes of Gender Equality – PAGE i finalerunden for SFF-midler

16. mai kl. 16 cirka, hadde vi gitt opp håpet om at STKs søknad om å få opprette et Senter for fremragende forskning hadde gått videre. Opprinnelig var det 139 søknader, og selv om vår søknad hadde fått toppkarakter i en uttalelse av ekspertpanelet høsten 2011, så visste vi meget godt at det var mange i samme situasjon. God karakter er på ingen måte gratisbillett videre, men vi var likevel nøkternt håpefulle. En viss statistisk sjanse hadde vi jo.

Av Jorunn Økland, senterleder, STK
jorunn.okland@stk.uio.no

Det var på forhånd gått ut melding om at resultatene av prekvalifiseringen skulle offentliggjøres den 16. mai. Da vi nær arbeidstidens slutt hadde konkludert med at nå hadde nok Norges forskningsråd (NFR) underrettet finalistene, ble plutselig NFRs nettsider oppdatert igjen. Det viste seg da at vi var på listen over dem som fikk konkurrere i finalen! Det var selvfølgelig svært oppmuntrende gitt mediestormene som har blåst over senteret de siste årene. Det bekreftet nok en gang at akademisk forskning og mediejournalistikk i bunn og grunn er nokså forskjellige aktiviteter som drives fram etter svært ulike prinsipper.

Etter en rekke informasjonsmøter den første måneden, satte vi i gang med selve omarbeidelsen av søknaden ved semesterets slutt. Vi hadde ekspertevalueringen, vi hadde komiteens uttalelse, og i finalen er det viktig å svare på deres innvendinger og bestillinger på best mulig måte i en forbedret søknad. Det er det sommeren har gått med til.

PAGE - Paradoxes of Gender Equality

Søknaden vi sendte inn i juni i fjor, heter altså PAGE, som står for Paradoxes of Gender Equality. Hvis senteret blir etablert, vil det samle forskere som skal studere likestilling som begrep, verdi, og diskursiv og sosial praksis. Hvor kommer begrepet fra, er det gammelt eller nytt, hvordan har det blitt det det er på norsk og i Norge i dag? Eller på andre språk i andre land? Hvorfor er likestilling blitt en av de verdier det er aller mest oppslutning om, og hva slags diskurser målbærer motstanden mot denne verdien? Videre vil PAGE utarbeide en likestillingsurvey som etter lengre tids forberedelser kan gjennomføres i Norge og i så mange andre europeiske land som vi greier å skaffe finansiering til. Ofte er likestilling noe som henges på surveyer som har annen kjerneproblematikk, men i vårt tilfelle er likestilling det som skal strukturere problemstillingene i surveyen. Endelig vil det være en viktig del av prosjektet å utvikle ny likestillingsteori og å reflektere rundt hva som er kriteriene for “fremragende” i tverrfaglig

forskning. Det vi jo stort sett finner, er at forestillinger om, og kriterier for, kvalitet varierer voldsomt mellom disiplinene. En foreløpig konklusjon er at tverrfaglighet mellom disipliner der fortolkning er en viktig del av forskningen, bør ta utgangspunkt i begreper heller enn i teori eller metoder, jfr. Isabelle Stengers og Mieke Bal's forestillinger om “travelling concepts”.

Begrepet likestilling

I kjernen av PAGE ligger noen likestillingsparadokser som senteret skal forske på: Likestilling er en global verdi, samtidig som den blir brukt som markør for nasjonal og etnisk identitet. Likestilling drives fram politisk, samtidig marginaliseres likestilling i konkurranse med andre hensyn. Likestillingsbegrepet springer historisk ut av førmoderne religiøse forestillinger om alle menneskers likeverd, men organisert religion bekrefter kjønns hierarki og finner likestilling svært utfordrende. Bedret kjønnslikestilling kan føre til, eller fungere helt fint med andre former for ulikestilling. Forholdet mellom likestillingsbegrepets historiske bagasje og måten det fungerer på som målsetting i en moderne setting, er også paradoksal. Disse og flere paradokser skal utforskes av et internasjonalt sammensatt forskerteam.

Noe av det den første søknaden fikk kritikk for, var at på tross av mange internasjonale forskere og transnasjonale problemstillinger, forutsatte vi i for stor grad en norsk virkelighet der likestilling (fortsett) er en konsensusverdi. Man trenger ikke reise langt før situasjonen er annerledes. De internasjonale forskerne i komiteer og ekspertpanel er interesserte i den nordiske likestillingsmodellen, ja, men bare som en bitteliten del av en større global sammenheng, som den jo i grunnen er.

Videre ble vi bedt om å stramme og tydeliggjøre profilen slik at det blir tydeligere hvordan PAGE eventuelt vil skille seg fra tilsvarende forskningssentra på kjønn og likestilling rundt om i verden. Komiteen som sendte oss videre til finalen mente at det største potensialet i så måte ligger i PAGEs utforskning av likestilling i spenningsfeltet mellom religion og det sekulære, og det tar vi til etterretning når vi omarbeider søknaden.

PAGE, eller Paradoxes of gender equality, skal se på paradokser relatert til likestillingsbegrepet. Her er noen av de på STK som har vært med i prosessen. Fra venstre: Beatrice Halsaa, Jorunn Økland, Ingeborg W. Owesen, Stina Hansteen Solhøy, Oddrun Rangseter, Anne Hege Grung, Tone Brekke og Cecilie Thun.

Foto: Ola Sæther, Uniforum, UiO

Et viktig paradoks i spenningsfeltet mellom religion og sekularitet, er at religioner er en slags maskin for bevaring av tradisjonsbaserte normer, inkludert hierarkiske kjønnsnormer. Men på globalt grasrotnivå finnes utallige kvinner engasjert, og religionstilhørighet er en viktig del av identiteten. På den andre siden er sekulære bevegelser tilhengere av likestilling og liberale verdier, men framstår tydeligvis ikke som like attraktive for kvinner. Andelen kvinner som er engasjert i den høyprofilerte sekulære bevegelsen man har fått for eksempel i USA, er svært begrenset. Den arbeider heller ikke så tett sammen med kvinnebevegelser som man i grunnen kunne forvente når reproduktive rettigheter angripes fra religiøst/nykonservativt hold mange steder i verden.

Hva vil en SFF innebære praktisk og formelt?

Kort sagt vil en SFF innebære mye ære og lite penger. Men midlene vil gjøre det mulig å skape en solid infrastruktur for forskning omkring likestillings spørsmål. Måten SFFen kan bli stor på også volummessig, er ved at forskere knytter seg til PAGE med prosjekter som naturlig passer inn.

STK har opplevd stort og bredt engasjement for søknaden, både i inn- og utland. I en tid der vi har opplevd at det blir stadig vanskeligere å få til samarbeid på tvers av fagfelt, fordi enhetene passer på sine tellekanter og sine forskningsprosjekter (det må også STK gjøre!), har vi opplevd at en slik storsatsing, det vil forskere gjerne være med på! Det har vært uhyre gledelig!

Fordi vi er nødt for å ha en god balanse mellom norske

forskere og problemstillinger, og internasjonale, er det begrenset hvor mange norske forskere som kan nevnes ved navn i selve søknaden. Men mange er engasjert via nettverk som er nevnt i søknaden, og ideen er at om vi lykkes, så kan forskerne i disse nettverkene trekkes inn om de ønsker det.

Formelt sett er det Universitetet i Oslo som søker om å få opprette PAGE. Derfor har dialogen med sentrale universitetsorganer vært tettere enn ved andre forskningssøknader.

Om PAGE lykkes i finalen, er det ikke STK som blir et senter for fremragende forskning, men STK blir *vertsenshet* for et senter for fremragende forskning. I vår søknad har vi lagt vekt på å vise hvordan et SFF ved STK vil skape en samarbeidsrelasjon som begge sentra vil ha mye å tjene på, og forhåpentligvis også bredere kjønnsforskningssmiljøer i Norge.

SFF er et senter og ikke et prosjekt! Det må vi som arbeider med søknaden også hele tiden fortelle til oss selv. Det vi får finansiering til, er å opprette en infrastruktur, et skjelett, som så forskere kan søke seg til med egne prosjekter. I infrastrukturen inngår det også egenandel fra STK.

Dersom vi lykkes i siste runde vil det innebære at forskningsmiljøet rundt STK blir dobbelt så stort som i dag. Vi vet at konkurransen i finalen vil være særdeles hard. Det oppleves imidlertid som en liten seier i det hele tatt å ha kommet så langt, og vi er forsiktede optimister videre: Statistisk sett er sjansen for å lykkes i finalen større enn sjansen for å nå fram til den.

Maskuliniteter i bevegelse – menn, likestilling og livskvalitet

30. mai til 1. juni gikk den femte nordiske mannsforskningskonferansen av stabelen i Oslo. Konferansen var den største hittil, med i underkant av 200 deltakere fra 13 land. Konferansen var også unik ved at den samlet både forskere, politikere og representanter for organisasjoner som arbeider med menn og likestilling.

Foto: Nina Heilmann, STK

Statsråd Inga Marte Thorkildsen i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet åpnet konferansen med stort engasjement.

Av Lina Tordsson, rådgiver, Reform
lina@reform.no

Mannsforskningsfeltet spenner over en lang rekke fagdisipliner, metodiske rammeverk og ideologiske premisser. Over 60 innlegg i ti workshops belyste ulike sider av et svært variert fagfelt, og illustrerte også bredden av fagdisipliner hvor et mannsperspektiv kan være relevant. Islandske forskere bidro med en kjønnsanalyse av finanskrisen, med fokus både på hvordan businessmaskuliniteter påvirker økonomiske

beslutninger og risikotaking, og på hvordan krisen har endret premisser for likestilling på Island. Risikotaking var et tema også i flere andre innlegg, med fokus på maskulinitet og gambling, rånkultur, kroppsbygging og arbeid i redningstjenesten.

Stort potensiale i mannsforskningsfeltet

Farskap og familieliv ble tematisert blant annet gjennom fokus på forsørgerrollen, permisjonsordninger og identitetsdannelse i Russland, Hong Kong og Finland, i tillegg til de andre nordiske

landene. En workshop med tittelen “Vold og seksuelt misbruk” løftet frem perspektiver på menns vold mot kvinner, samtidig med innlegg om menn som har opplevd seksuelt misbruk fra kvinner. Sportsutøvelse og militære maskuliniteter er relativt nye forskningsfelt, som ble utforsket gjennom begreper som homososialitet, metroseksualitet, identitet og overgangsritualer. Metodiske tilnærminger omfatter alt fra litteraturanalyse til kvantitativ behandling av datasett, og viser til det store potensialet som finnes innenfor mannsforskningsfeltet.

Erfaringsutveksling mellom forskere og praktikere

Konferansen fokuserte spesielt på helse og livskvalitet, og en egen workshop var tilegnet praktikere på feltet. Mandcenteret i København viste til arbeid med menn i samlivsbrudd, Helseutvalget for bedre homohelse fortalte om tiltak for menn som har sex med menn, og Reform – ressurscenter for menn – presenterte sitt prosjekt “Kjærestevold – voldsforbyggende og behandelende tiltak for ungdom som slår”.

Det er spennende og nyskapende at mannsforskningskonferansen også kan være en arena for erfaringsutveksling mellom praktikere, og for dialog mellom praktikere og forskere. Forskning kan spille en viktig rolle i å løse samfunnsproblemer,

Foto: Nina Heilmann, STK

“Men as Political Allies in Feminist and Gender Equality Anti-Violence Work”, var tittelen på innlegget til Michael Messner, professor, University of Southern California, USA

men blir ofte kritisert for å stå for fjernt fra praktisk behov. I lys av de siste årenes debatt om universitetenes formidlingsbehov, kan mannsforskningskonferansens være en interessant modell for forankring av forskning i praktiske behov.

Likestillingspolitikk med mannsperspektiv

Foto: Nina Heilmann, STK

“Becoming an international man”, var temaet til Susan Meriläinen, professor, University of Lapland, Finland

Det er også spennende at politikere deltok på konferansen. Politikere fra alle de nordiske landene debatterte nordisk likestillingspolitikk med et mannsperspektiv, og ble utfordret på om det finnes en nordisk mannspolitikk, eller om mannsperspektivet kun blir heftet på i etterkant. Konferansen kan være et viktig forum for erfaringsutveksling blant beslutningstakere på tvers av de nordiske landene - og vi håper at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) noterer seg at halvparten av islandske skilsmissebarn har delt bosted etter samlivsbrudd. Nyslått minister i BLD, Inga Marte Thorkildsen åpnet konferansen, og tvitret senere: “Banebrytende ny forskning presentert av professor Øystein Gullvåg Holter i dag: likestilling i hjemmet reduserer sjansen for vold med 2/3.”

Dette viser at konferansen kan lykkes i å være en direkte kanal for å nå ut til beslutningstakere. ◆

Fremmedhetens merke

“Ved å koble forskning på kjønn og forskning på funksjonshemming vil vi få frem ny og viktig kunnskap”, sa forsker Ingrid Guldvik på et seminar STK arrangerte i juni.

Av Rannveig Svendby, antropolog og frilansjournalist
rannveig@svendby.com

Det strømmet på med folk da *Senter for tverrfaglig kjønnsforskning* (STK) åpnet dørene til et seminar om kjønn og funksjonshemming på Universitetet i Oslo. Senterleder Jorunn Økland kunne fortelle at arrangementet har vekket interesse fra høyeste hold i universitetsmiljøet, og alle bordene ble tatt i bruk for å få plass til de mange deltagerne.

Jorunn Økland mottok både smil og nikk fra de fremmøtte da hun proklamerte at det er med stor glede STK nå tar på seg rollen som vertskap for et forskernettverk i skjæringsfeltet mellom kjønnsforskning og forskning på funksjonshemming; to fagområder som har vært kombinert med hell en god stund allerede i USA.

Viktig samarbeid

Ideen om et samarbeid mellom forskningsmiljøene er spennende – og foreløpig ser det riktig lovende ut. Bidragsyterne var de første til å understreke betydningen av et slikt forskernettverk. En av dem var Ingrid Guldvik, forsker ved Høgskolen i Lillehammer. Hun har selv forsket på begge feltene i mange år, og forsøkte uten hell å få midler til å etablere et nettverk allerede i 2004. Nå håper hun mange vil støtte opp om det nye tiltaket:

– Det er en rekke grunner til at det er viktig. Med et velfungerende nettverk kan vi diskutere og koordinere prosjekter, utveksle erfaringer, formidle felles kunnskap og synliggjøre feltet. Dessuten er det paralleller mellom fagene. Maktrelasjoner, undertrykking og sosial ekskludering er for eksempel sentralt innenfor begge forskningsfelt. Det er et hav av sammenhenger som bør undersøkes analytisk, sa hun.

Nær, men ‘fremmed’

I løpet av seminaret fikk publikum innblikk i noe av forskningen som finnes på feltet per dags dato. Litteraturviter og postdoktor ved Oslo Universitetssykehus, Halvor Hanisch har for eksempel undersøkt hvilke rolle funksjonshemmede barn spiller i det samfunnskritiske skuespillet *Lille Eyolf* av Henrik Ibsen. Stykket handler om et ektepar som sliter med skyld- og skamfølelse etter at sønnen Eyolf datt ned fra et bord

og ble varig skadet som barn, mens foreldrene hadde sex.

Hanisch mente at Ibsen får frem hvordan funksjonshemmede barn veldig lett og også i nære relasjoner blir stående som ‘fremmede’. Han ser dette som et viktig poeng ettersom det er fort gjort å tenke at minoriteter generelt ligner hverandre. Ett punkt som tydelig skiller funksjonshemmede barn fra andre minoriteter er at de lever mer i nære relasjoner med funksjonsfriske – og et funksjonshemmet barn kan oppleve å bli en ‘fremmed’ også for sine nærmeste, påpekte forskeren, som er spesielt opptatt av aggresjonen som omgir det ‘fremmede’.

Mobbing, trusler og vold

Da Hanisch gjennomgikk kvantitative ungdomsundersøkelser som er utført i Norge frem til 2007, fant han at funksjonshemmede ungdommer skårer høyt på områder som innbefatter aggresjon. De blir mobbet, truet og voldsutsatt i mye høyere grad enn andre unge. Eksempelvis er sjansen for at en funksjonshemmet jente blir utsatt for vold av sin familie eller kjæreste fire ganger større enn for andre. Aggresjonen er også til stede i stykket til Ibsen, mente Hanisch, og pekte på at foreldrene til lille Eyolf ikke bare fremstår som hjelpeløse; de vil ha sønnen bort.

– De vil skyve barnet, som de ikke forstår og ikke kan betrakte på en vanlig måte, vekk. Og det skjer; Eyolf dør. De blir berørt av dette, men ikke slik man skulle tro foreldre ville bli når barnet deres dør. I stedet for egentlig å sørge over ham blir de grepet av verdens tomhet generelt, presiserte Hanisch. Han mente at Ibsen på en treffende måte viser at det i bunn og grunn handler om sårbarhet; en link mellom det begjæret vi har etter å tilhøre; etter å være aktive, funksjonelle, mestrende og perfekte, og det at vi står passive overfor dem som *ikke* er det.

‘Normaten’ synliggjør

Den perfekte kroppen kan betegnes som *normaten*; en tenkt, fullkommen kropp som den funksjonshemmede kroppen defineres ut i fra. Begrepet er utviklet av den amerikanske forskeren Rosmarie Garland Thomson, og ble presentert av Guldvik på seminaret. Hun kunne fortelle at det foreløpig ikke er vanlig å bruke verken begrepet eller teoriene omkring det her til lands, men det har vært en spirende interesse i USA.

Fordelen med en slik tankefigur, presiserte Guldvik, er muligheten til å rette blikket vekk fra personer med funksjonsnedsettelse og over til mekanismene som skaper undertrykkelse. Gjennom *normaten* trer maktordninger frem. Både negative holdninger og en rekke institusjonelle

praksiser som er et resultat av diverse undertrykkelsesformer, blir synliggjort. Guldvik etterlyste ny teoriutvikling på feltet, og utfordret publikum med en rekke spørsmål om *hvem eller hva* som undertrykker. Er det profesjonelle aktører? Det politiske systemet? Kapitalismen? Sosiale grupper? Kulturen?

Uenighet blant forskerne

Alle bidragsyterne på seminaret trakk frem relevansen av *interseksjonalitet* i sine analyser, det vil si hvordan ulike sosiokulturelle kategorier, som for eksempel etnisitet, klasse, kjønn og funksjonsevne, virker inn på hverandre. Funksjonshemming er en het potet i denne sammenhengen. Noen forskere mener at funksjonshemming er uegnet som en overordnet kategori på linje med de øvrige fordi det kun angår noen få personer og ikke kan regnes som en stabil kilde til maktasymmetri. Andre forskere mener at funksjonsevne er et gradsspørsmål som angår alle, og at det derfor kan stå som en selvstendig enhet på lik linje med blant annet kjønn og klasse.

Inger Marie Lid, førsteamanuensis, Høgskolen i Oslo og Akershus, har valgt å bruke variasjoner i funksjonsevne som en allmenn kategori i sin forskning. Videre har hun hatt en språksensitiv tilnærming og blant annet unngått begreper som *svakt* og *sykt* fordi det legger opp til kontraster som *sterkt* og *friskt*. I stedet har hun gått inn for å bruke sårbarhet som et enkeltstående begrep som ikke står i et dikotomisk forhold til noe annet.

Allmenn sårbarhet?

Selv om Lid under sitt doktorgradsarbeid fornemmet en viss uvilje mot å se funksjonshemming og kjønn i sammenheng, og også mot å se funksjonshemming og sårbarhet sammen, har hun trosset motstanden og gitt seg i kast med nettopp dette. Lid ønsker å utforske kroppslig sårbarhet som et allment vilkår for menneskers liv og er nysgjerrig på hva som skjer med begrepet sårbarhet når dette kobles sammen med kjønn og funksjonshemming. Hennes inngang til temaet er tenkning rundt mennesket som borger og strategien *universell utforming*, det vil si en formgivning som skal bidra til likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne. Gjennom blant annet arkitektoniske uttrykk og utformingen av lover kommer det frem om mennesker anerkjennes som likeverdige borgere med sine individuelle utgangspunkt, fastslo hun, og ga følgende eksempel: På Jæren står det en kirke som har fått en gjev pris fra *Fylkesrådet for funksjonshemmede* for *universell utforming*. Arkitekturen gir et tydelig signal om hvilke forventninger man har til prestens funksjonsevner. Trapper

må bestiges og skarpe kanter passeres for å kunne virke som prest i menigheten, påpekte Lid, og uttrykte overraskelse over at funksjonsevne har blitt oversett i debattene om presterollen her til lands; særlig ettersom den har blitt så grundig diskutert i et kjønnsperspektiv.

En oversett debatt

I USA har debatten om hvem som er verdig til å fylle presterollen i Den evangelisk-lutherske kirken rast, både med hensyn til funksjonshemminger og kjønn. Den texanske presten Julia Clawson ble født med én arm, og uttrykker situasjonen slik på sin blogg:

“There are still churches that ban the disabled from serving as priests. And there are churches that see disability as a result of sin or of a lack of faith in the Lord to heal. I’ve been told to just have enough faith and the Lord will grow my arm, or to at least look forward to having two perfect arms in heaven”.

‘Prøvelser’ og ‘Guds straff’

Hvor kommer slike holdninger fra? Anna Rebecca Solevåg, postdoktor ved Misjonshøgskolen, kan kaste lys over noen av dommene, for hun er i gang med et forskningsprosjekt der hun analyserer hvordan funksjonshemming blir beskrevet i evangelier og andre tekster fra begynnelsen av kristendommens historie. I sitt innlegg understreket hun hvor viktig det er å reflektere kritisk over disse tekstene fordi de har hatt en enorm påvirkningskraft.

– Noen av de ideene som oppsto i tidlig kristendom finnes fortsatt i kulturelle forestillinger i dag, for eksempel om funksjonshemming som en ‘prøvelse’ eller som ‘Guds straff’, fortalte Solevåg, som hadde flere spørsmål enn svar på lager.

– Mange i antikken trodde på sjelens udødelighet, men de kristne skilte seg ut ved å tro på “legemets oppstandelse”, det vil si at alle kristne skulle gjenoppstå på den ytterste dag “i kroppen”. Men hva slags kropp? En “perfekt”, lytefri kropp? En ung eller gammel kropp? En kjønnert kropp? Dessuten er jeg nysgjerrig på om den knuste kroppen til Jesus noen gang knyttes til kropper med funksjonsnedsettelse. I så fall blir det interessant å analysere om dette signaliserer en reevaluering av slike kropper, fortalte Solevåg.

Lovende start

En viktig hensikt med seminaret var å sondere interessen for et bredere forskningsnettverk på området. Mot slutten mottok bidragsyterne velfortjent applaus og publikum delte ideer om mulige prosjekter på feltet. Det gjensto bare å konkludere med at engasjementet var et faktum – og møtet en suksess. ♦

STK i storform 8. mars

Suksess. Engasjement. Kreativitet. Tre ord som oppsummerer STKs feiring av 8. mars 2012. Kjelleren på Litteraturhuset var fullstappet, det var trengsel ved dørene, folk satt på gulvet og sto langs veggene for å delta på debattmøte med tema "Hva er feminisme?" I overkant av 130 mennesker hadde tatt veien til Litteraturhusets kjeller på et ukurant tidspunkt mellom arbeidstid og 8. marstog for å diskutere feminisme.

Av forskere ved STK
forskere@stk.uio.no

-Dette er jo akkurat som på 70-tallet! kom det fra en godt voksen herre som satt på gulvet med beina i kors og smilte. Han visste hva han snakket om. Og her var de samlet: Vassekte 1970-tallsfeminister og unge hipstere, Ottar-feminister og queer-feminister, andre feminister og ganske alminnelige folk med interesse for likestilling.

Hva er egentlig feminisme?

For, som det het i invitasjonen til møtet, det finnes knapt et politisk begrep som vekker mer engasjement og forargelse enn "feminisme". Mens noen mener vi lever under et statsfeministisk åk, vil andre ha mer feminisme. Men hva er egentlig feminisme? Er det en egen ideologi? En variant av borgerlig liberalisme? Eller et kompromissløst opprør mot patriarkalske, kvinneundertrykkende strukturer? Er feministisk praksis først og fremst et individuelt prosjekt? Eller forutsetter feminismen kollektiv, politisk aktivisme?

På storskjerm satte Unni Rustad tonen for debatten. I et historisk filmklipp fra 8. mars på Youngstorget i 1983 kom Kvinnefrontens berømte pornomotstander med følgende appell:

"Kom ikke til oss med mer politikerprat om at kvinner må oppvurderes. Hallo politikere! Hvis dere mener at kvinner bør oppvurderes, så sett en stopper for pornoindustrien, så sørg for at krisesenterene får penger til å hjelpe alle mishandlede og voldtatte kvinner. Jeg skulle ønske at 8. mars 1983 ble begynnelsen til et mere aktivt samarbeid i kvinnebevegelsen."

Det har skjedd mye på feminismefronten i løpet av de nesten 30 årene som har gått siden talen til Rustad 8. mars. For å ta pulsen på feminismen i Norge anno 2012 hadde STK invitert fire feministaktivister som alle har markert seg i offentligheten med høyst ulike meninger: Bushra Ishaq, Julie Brodtkorb, Ole Bredesen Nordfjell og Ane Stø.

En ting kunne disse høyst ulike personene enes om, nemlig at feminisme både er et individuelt prosjekt og forutsetter kollektiv politisk praksis. Hvordan den politiske kampen skal foregå, var det imidlertid uenighet om.

Paneldebatt med høy puls

Som leder av Høyres kvinneforum var Julie Brodtkorb ikke overraskende talsperson for borgerlig feminisme. Hun forfektet en klassisk borgerlig politikk når hun kritiserte statlig inngripen i likestillingspolitikken slik det aktuelle Skjeie-utvalget går inn for. Staten må ikke blande seg for mye inn i kvinners valg, mente hun. Samtidig kunne Brodtkorb stolt fortelle at Kvinnegruppa Ottar hadde fått henne med på sitt livs første demonstrasjonstog – i november 2011 deltok hun i Ottars demonstrasjon mot voldtekt. Brodtkorb agiterte for at nettopp kamp mot voldtekt var en sak som kvinner på tvers av politiske skillelinjer må samarbeide om.

Dette var Ane Stø, leder i Kvinnegruppa Ottar, helt enig i. Hun gikk dessuten inn for at feminismen burde bli mer militant og rette seg mot kvinneundertrykking slik den kommer til uttrykk i sexindustrien og i det at kvinner tjener mindre enn menn selv om de jobber mer. Som "brøytebilfeminist" mente Stø at bråk og provokasjon er en riktig kampstrategi. Nettopp denne 8. mars var dette høyst aktuelt. Ottar hadde i forbindelse med kvinnedagen gått inn for å legge ned Prosentret og erstatte det med et bedre hjelpetiltak for å få kvinner ut av prostitusjon.

Men dette var ikke den eneste kontroversielle saken. Ane Stø og Ottar hadde også vært involvert i en kampanje rettet mot Reform, Ressurssenter for menn, som på møtet var representert ved Ole Bredesen Nordfjell. Samtidig med debatten på Litteraturhuset, raste det nemlig en mediestorm om tildelinger Reform hadde fått av daværende likestillingsminister Audun Lysbakken, som var venn av stiftelsens leder. Ole Bredesen ville helst ikke diskutere Støs anklager om at Reform får mer likestillingspenger enn kvinnebevegelsen, bare fordi de er menn. Han ville heller peke på at menn er partnere i likestillingsarbeidet. Menn har også interesse av å endre kjønnssystemet, mente Nordfjell, og likestillingsarbeidet dreier seg like mye om at menn går med barnevogn som å

8. MARS + DEBATT

Universitetet i Oslo og Senter for tverrfaglig kjønnsforskning inviterer til markering av den internasjonale kvinnedagen på Litteraturhuset.

Julie Brodtkorb
Høyres kvinneforum

Ane Stø
Kvinnegruppa Ottar

Ole Bredesen Nordfjell
REFORM

Bushra Ishaq
Samfunnsdebattant

Åpning ved Inga Bostad, prorektor ved UiO. Tone Brekke og Trine Rogg Korsvik, STK leder debatten.

Litteraturhuset

Torsdag 8. mars, kl. 16.00 – 18.00

<http://www.stk.uio.no/forskning/aktuelt/arrangementer/Seminarer/2012/8mars.html>

UiO Senter for tverrfaglig kjønnsforskning
Universitetet i Oslo

gå i demonstrasjonstog. I de senere årene har spørsmålet om feminismen bare angår hvite middelklassekvinner vært heftig debattert. Vinner av Fritt Ords pris i 2010, Bushra Ishaq, mente det ikke trengte å være en motsetning mellom minoritetskvinner og feminisme. For henne betyr feminisme å fremme kvinners integritet, om dialog og toleranse, og om å stimulere enhver kvinne til å kjempe sin egen kamp. Feminismen må også gi rom for religiøs selvrealisering, og hvite kvinner har ikke definisjonsmakt over feminismen. Her var Ishaq på linje med Stø fra Ottar, som ønsket et organisert minoritetskvinneopprør velkommen.

To overbevisende filminnslag fra kvinnesakspionerer

Midt i diskusjonen ble det vist to filmer som satte debatten inn i en historisk sammenheng. Filmene var produsert av møtets arrangører, Tone Brekke og Trine Rogg Korsvik, henholdsvis postdoktor og stipendiat ved STK. I filmene møtte vi Camilla Collett og Aasta Hansteen, tolket av skuespiller Kristin Grue. Skarrende og dannet forsikret Collett tilhørerne om at kvinnesakskvinner ikke hater menn, kun den makt de besitter. Mens Hansteen paraplyviftende angrep mannen som skadedyr og sammenliknet kvinnesaken med å plukke brennesle: *“Griber man løst paa Bladene, da brænder man sig, klemmer man fast til, derimod, da brænder man sig ikke.”* Grues tolkning av Collett og Hansteen var så overbevisende at noen av tilhørerne trodde det var autentiske opptak, til tross for at disse hadde sitt virke flere tiår før filmen ble oppfunnet. Historiekunnskapene er tydeligvis ikke alltid like oppdatert som engasjementet for feminisme!

Innledeerne fikk spørsmål om hvem av disse kvinnesakspionerene de identifiserte seg mest med. Ishaq kjente seg mest hjemme i Colletts milde og sofistikerte allmenmenneskelighet, mens Stø og Brodtkorb fant sammen i en felles gjenkjennelse i Hansteens aggresjon mot snevre kvinneroller. Begge to ville snarest ha slutt på den rosa innpakningen av jenters barndom og danne en felles front mot seksualisert vold.

Fornemt besøk fra Russland

Intet debattmøte uten at tilhørerne får komme med innspill fra salen. En av dem som tok ordet var selveste Alexandra Kollontaj, veteran fra den russiske revolusjon og verdens første kvinnelige ambassadør, med tilhold i Oslo i 1920- og 1930-årene. At det også var Kristin Grue som skjulte seg bak den elegante drakten og den kraftig russiske aksenten, gikk flere av tilhørerne hus forbi. Flere av dem ga etterpå uttrykk for

Foto: Privat

Skuespiller Kristin Grue i en troverdig rolle som Alexandra Kollontaj på Litteraturhuset 8. mars, en veteran fra den russiske revolusjon.

at de var svært imponert over det fornemme sovjetiske besøket.

Kollontaj holdt en flammende appell om arbeiderkvinnenes viktige plass i den sosialistiske revolusjonen og utfordret innledeerne med påstanden om at arbeiderkvinnene og borgerskapskvinnene ikke har felles interesser. Dette var innledeerne i liten grad enige i. Både Brodtkorb og Stø påpekte at alle kvinner risikerer å bli utsatt for vold og seksuelt misbruk, og at kvinner på tvers av ulike sosiale og politiske ståsteder må føre en felles kamp mot voldtekt og vold i nære relasjoner. Overenskomsten mellom borgerligfeministen Brodtkorb og brøytebilfeministen Stø var kanskje noe av det mest oppsiktsvekkende ved møtet. At vold mot kvinner er et samfunnsproblem og at kvinner skal ha frihet til og ikke frykte overgrep, er det i 2012 blitt bred politisk enighet om. Slik var det ikke på Kollontajs tid, og heller ikke da Rustad i 1983 innstendig appellerte til politikere om at dette måtte de ta på alvor.

Hvorfor er det så mange som ikke er feminister?

For å sette debatten inn i en faglig ramme, ønsket UiOs prorektor og filosof Inga Bostad velkommen ved å se feminismens historie i et filosofisk perspektiv. STKs egen professor og statsviter Beatrice Halsaa avrundet det hele og trakk trådene sammen. Hun gjentok Unni Rustads ord om at feminister deler en drøm, en drøm som kan virke fragmentert, men som likevel har et minste felles multiplum. Feminister ser at folk blir behandlet forskjellig avhengig av sitt kjønn, at dette rammer kvinner hardere enn menn, og at forandring må til. Halsaa mente debatten illustrerte både kontinuitet og endring i feminismens historie. Saker som kamp mot vold mot kvinner, mot sexindustrien, for lik rett til utdanning, for likelønn og for nye kjønnsroller har vært aktuelle i kvinnebevegelsen siden 1970-årene. Det samme gjelder uenigheter om virkemidler, om språkbruk og om mannsrollen. Endringene dreier seg blant annet om profesjonalisering av likestillingsarbeidet, slik Reform er et eksempel på, og at menn er blitt mer synlige

som aktører. Det samme har minoritetskvinnene blitt. Halsaa hevdet at dagens likestillingsforståelse er et tveegget sverd; den innbefatter rettigheter, men legger seg også som et tåketeppes over våre kjønnede virkeligheter. Vi kjenner oss igjen i Camilla Colletts ord om at kampen for kvinners rettigheter er *“som å trekke månen ned fra himmelen”*. To spørsmål er fortsatt sentrale: Hvorfor velger noen å være feminister? Men kanskje er det enda viktigere å spørre om hvorfor det er så mange som ikke er feminister?

Arrangementet var en dundrende suksess og et strålende eksempel på at kjønnsforskning ikke bare er for spesielt interesserte, men også vekker interesse i den bredere offentligheten. Det engasjerte arrangørparet Tone & Trines idé om å kombinere vitenskapelig forskning, dagsaktuelle politiske spørsmål og overraskende kunstneriske stunts vakte furore. STK er ikke et isolert elfenbenstårn i utkanten av campus, men en levende og jordnært senter der nysgjerrigheten og kreativiteten blomstrer. ♦

Oldfeminist
Livmorfeminist
Likhetsfeminist
Anarkafeminist
Gammelfeminist
Cyberfeminist
Hoppefeminist
Forskjellsfeminist
Amazonefeminist
Ny-nyfeminist
Ninjafeminist
Queerfeminist
Elitefeminist

Nyfeminist
Ottarfeminist
Rødstrømpe
Tabloidfeminist
Marxistfeminist
Brøytebilfeminist
Statsfeminist
Hardcorefeminist
Radikalfeminist
Liberalfeminist
Seperatistfeminist
Badgirlfeminist
Stilettfeminist
Mediefeminist
Guccifeminist

Canonicity as Process - Report on a Seminar

A seminar on the theme 'Canon as Process': took place at the Norwegian Academy of Science and Letters on April 19th 2012. The seminar was hosted by Group 8, History of Religion and Theology within the division of Humanities and Social Sciences, led by Gro Steinsland. Steinsland, who is also the director of the Centre for Advanced studies located in the same building, opened the seminar.

By Joana Serrado, Guest Researcher, STK
joana.serrado@stk.uio.no

A group of senior and early-career researchers discussed the practical implications of canon and canonicity in their own fields of research. This morning the session was devoted to 'Canonicity: social and material processes' and was opened by Terje Stordalen, with a theoretical talk on canonicity itself, focusing on Bourdieu and historical approaches. Stordalen pointed out that the Biblical canon has been not only an elite product of Hebrew scribalism and the Fathers of the Church, but also of social agents linked with soothsaying, necromancy or ancestor worship. Therefore, Bourdieu's concepts of social field and habitus are useful for understanding how Biblical canonicity changed over time and within the specific cultural contexts of different communities. Stordalen was followed by another scholar of ancient Hebrew literature, Liv Ingeborg Lied, from the MF Norwegian School of Theology, who gave a presentation entitled: 'From "Pseudopigraphon" to "Special Book"? Canonicity, Material Culture and Transmission of Baruch in Syriac Monasticism'. Two other speakers, Hugo Lundhaug ('The Nag Hammadi Codices in Practice: Primary-, Secondary-, or Non-Canonicity?') and Cathinka Hambro ('The transmission of St. Patrick's "lorica" and the canonisation of the goddess / Saint Eithne in medieval Ireland') focused on the relationship between non-canonical sacred texts or goddesses and canonical processes.

'Feminism before the name'

In the afternoon, Jorunn Økland gave a talk on 'Canonicity as Process: Feminist Interpretations of the Bible'. She highlighted the continuum between feminism as a political and social movement in the early 20th century or later during the 1960s and the 70s, and the earlier stages on which they built (demonstrated for example by Simone de Beauvoir): there was a "feminism before the name" in the preceding centuries, as a current of thought and as a critical hermeneutics of culturally authoritative texts. Økland is especially interested in feminism

as a transforming hermeneutics of existing canons, and as a proposal for a new understanding of canon in textual cultures, including the Biblical one (for example, as in the work of Mary Dale in late 1960s). Therefore, acting, reading and writing all come together even when we re-read ancient texts in the light of gender and women's issues. Økland concluded her talk with reflections on the need of further study on the 'canonization of presuppositions' of interpretation, arguing that the church's elimination of women leaders in the 4th century with authoritative reference to the Christian canon (which mentions many women leaders!) and that texts in which they are prominent are heretical, are two brilliant examples of how it is not the canonized text that is changed, but the presuppositions for understanding it. Patriarchal presuppositions have somehow become 'naturalized', so researchers must fight for the opening of this canon to such women and texts.

Re-reading of Biblical and Philosophical texts

Stefanie Schön ('The Ongoing Canonization of Biblical Texts: Canon and Gender as Driving Concepts in the Historical (Re)construction of Hosea') and Ingeborg Owesen ('Canon, Women, Feminism, and Philosophy') presented their views on the re-reading of Biblical texts and of the philosophical modern canon respectively. The special features of these papers were in the case of Schön the deconstruction of the patriarchal order in sacred texts or in the case of Owesen the appropriation of the so-called universal rationality for a feminist stance in philosophical history and contemporary thought. Tone Brekke's presentation ('From Canonized to Canonizing Women in British Romanticism') focused on the idea that canon does not necessarily exclude women, but rather presents us with an opportunity to overcome the previous stage of seldom canonized female authors into a new one, where an ongoing process of re-evaluating the canon allows us to find forgotten names and titles of feminine authorship. That being so, there is

a need for the problematisation of the widespread assumption in feminist circles that canons are inherently negative for women.

From a male-oriented vision to a more inclusive one

Finally, Hedda Høgåsen-Hallesby ('Salome - Ever and Never the Same? Re-productions of a Canonized Opera') pointed out that even a canonized master piece has a historical evolution in which the representation of characters and contents change from a male-oriented vision to a more inclusive one. It all depends on the readings of previous male-oriented canons and the way we rewrite and negotiate their patterns: for example, as Eve became a more complex and positive character in the work of the feminist novelist Angela Carter, the same happens with the rewriting of the Biblical Salome as a hybrid and rich female character in Strauss and later in the decadent work of Oscar Wilde.

Missing the canon as 'ideology'

In their Responses, Karen Gammelgaard and Jan Erik Rekdal made several remarks on the impossibility of being completely outside of the canon, on the much needed analysis of the canon as a process that is not frozen, on its negotiating and changing patterns, on the different methodologies for approaching the canon and canon discourse (either as a linguistic/performative act or as a social field beyond textual communities). Canon and canonicity are themes still to be analyzed and enriched in further research. Gro Steinsland did point out that a focus on canon as 'ideology' was missing from the day's discussions. I tend to agree with this observation. The seminar seemed to disregard the usages of canon as ideology, though not in the sense of ideology as a hidden agenda for purposes of political, religious or gender domination (e.g. feudal and bourgeois social control, catholic and protestant clerical dominion, patriarchal and male oriented order). It would have been interesting to hear about canon as ideology in the sense of ideology as a positive and inescapable contribution to canonicity itself and its links with canon and canonization. From this perspective, canon can be viewed as the measure, the weight, or the reed through which ideology serves as the explosive charge, or the material that ignites the work into opus. ◆

Farskapet i 150 år

1800-tallets fedre var både kjærlige og tilstedeværende. Det viser Jørgen Lorentzen i en ny bok. Gjennom litteraturen har han studert forestillinger om farskap slik de kommer til uttrykk i tekster fra de siste 150 år, og hvordan holdningene til farskapet har utviklet seg.

Lorentzen forsøker å sirkle inn farsrollens del av vår historie. Boka gir nyanserte perspektiver både på familiehistorie, arbeidslivshistorie, barndomshistorie, mentalitets- og medisinhistorie. Boka er utgitt på Universitetsforlaget, 2012.

Den utfordrende forståelsen

Hovedfagsstudiet i sosialantropologi ble en test på egen selvforståelse og hvilke underliggende normer og verdier som styrte evnen til å forstå informantenes valg og den mening de skapte i deres liv. Dette ble en utfordrende lærdom som ble viktig å ta med seg videre, sier Kari Trædal Thorsen, tidligere hovedfagsstudent ved STK.

Av Kari Trædal Thorsen, Norad
Kari.M.Traedal.Thorsen@norad.no

Gjennom min yrkeskarriere skal jeg innrømme at jeg har vært på konstant leting etter hva ved min utdannelse som er viktig for å gjøre en god jobb. Lite ante jeg i 1997 at jeg skulle jobbe med kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeid i olje- og energisektoren. Fortsatt er det mange som rister på hodet når de hører hva jeg jobber med, for det er ikke akkurat olje- og energisektoren som har vært mitt spesialfelt, eller som har stått mitt hjerte nærmest. Jeg var heller ikke den som ble tydeligst assosiert med kjønnsforskning da jeg gjorde ferdig min hovedfagsoppgave i sosialantropologi ved Senter for kvinneforskning i 1997.

Perspektiver som provoserte kjønnsforskere

Som hovedfagsstudent var det viktig å belyse antropologiens annerledeshet fra andre fagdisipliner. I min hovedfagsoppgave “Med hjemmet som kvinnens hijab” var jeg opptatt av å forstå hvordan norske kvinner skapte mening i sine liv ved å konvertere til islam, og hvordan å konvertere til islam ble et uttrykk for en reaksjon mot en for dem undertrykkende vestlig kultur og væremåte. I ettertid ser jeg at jeg tok et, om enn noe ubevisst, valg ved å se kritisk på det norske heller enn å se kritisk på kvinnenes valg. Jeg ville forstå hva disse kvinnene ga til lukkede rom, strenge ritualer, kontrollerte bevegelser og hijab i en moderne norsk kontekst, og hvordan denne konteksten bidro til å forme den mening de ga til rom, ritualer, bevegelser og klær. Slik ville jeg vise at det ikke finnes én kvinnefrigjøringsbevegelse, men at kvinnefrigjøring kan ta ulike former og basere seg på ulike verdier og normsystemer.

Norske muslimske kvinner provoserte den norske likestillingsbevegelsen. Jeg opplevde på min side at mine perspektiver på norske muslimske kvinner provoserte kjønnsforskere. Få gikk inn for å forstå konvertitters valg som del av det å være en moderne norsk kvinne. Det ble liksom for ekstremt, for provoserende, for motstridende sett i relasjon til hva norske kvinner har trodd på og kjempet for i norsk

Foto: NORAD

Kari Trædal Thorsen, skrev hovedfagsoppgave med tittelen “Med hjemmet som kvinnens hijab” som hun leverte ved STK i 1997.

kvinnefrigjøringsbevegelse. Hvordan forstå at en oppegående, skolert norsk kvinne fant at en korrekt knyttet hijab kunne gi henne trygghet, respekt og ærbarhet som en frigjort norsk kvinne? Det var utfordrende å forstå norske muslimske

kvinner. Ble min forståelse av dem hindret av min motstand mot å bli muslim, eller av frykten for å gjøre de samme ritualene eller å bruke de samme klærne og leve på samme måte som dem? Norske muslimske kvinner på sin side mente at jeg aldri kunne forstå dem helt uten selv å konvertere.

Grensesprengende møteplasser

Gjennom hovedfagstudiet fikk jeg testet min selvforståelse og de underliggende normer og verdier som styrte min evne til å forstå mine informanters valg og den mening de skapte i sine liv. Dette var krevende, og ble en viktigere lærdom å ta med seg videre enn jeg da var klar over. Når jeg tenker tilbake på hva som preget meg da og som har preget meg siden, så tror jeg det nettopp må være nettopp denne søken etter den *utfordrende forståelsen*.

De gode, gjensidige og grensesprengende møteplassene var et sentralt mantra i arbeid med kultursamarbeid i bistand på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000. Dette ble min første jobb i Norad, og der la jeg igjen mye av mitt hjerte. Arbeidet med slike grensesprengende møteplasser passet godt overens med mine utfordringer med å forstå de norske muslimske kvinnene. For oss på Norads kulturkontor hadde kultursamarbeidet en unik kvalitet, der det handlet om å skape møteplasser mellom mennesker som aktivt handlende mennesker, ikke som passive undertrykte mottakere eller objekter. I utgangspunktet brakte kunstnere fra Nord og Sør likeverdige ressurser inn i samarbeidet. Kunst var noe som kunne skapes i grensesprengende møter der alle var likeverdige, og der alle måtte bidra ved både å gi og ta i mot, og slik være villig til å forandre seg. På denne måten kunne ny forståelse og innsikt skapes og formidles. Naivt mente mange, og kunst- og kultursamarbeidet var da også i en særstilling i bistanden. Bistand som gjensidige møter og samarbeid som utfordrer ens forståelse, har generelt ikke vært bistandens hovedmantra.

Vi er ofte problemorienterte i bistanden. Vi er opptatt av å få definert problemene. Det er derfor det finnes bistand – for å bistå der det er problemer. Min erfaring er at jeg var like preget av moralske standarder da jeg skulle forsøke å forstå norske kvinner som hadde konvertert til islam, som det jeg i dag er i min bistandsjobb. Slike moralske standarder er tilsørende og gjør det vanskelig å sette forståelsen først. Før vi definerer hva som er problemet og foreslår hvordan det kan løses, kreves det at man setter av tilstrekkelig tid og ressurser og engasjement for å forstå den mening som tillegges fenomener, systemer,

praksiser og de sosiokulturelle sammenhenger disse er en del av. Hva er de bakenforliggende sammenhengene og hvilken mening tillegges de sammenhengene som former tilgang på og bruk av energi i fattige land? Hva om logikken vi følger når vi intervenserer ikke er den logikken som styrer det gitte samfunnets utvikling?

Mer enn bare metode

Jeg blir fortsatt forført av min egen erfaring og av hva jeg forstår som riktig og galt. Jeg syntes det var utfordrende å forstå de norske muslimske kvinnene, og synes fortsatt det er utfordrende å forstå meningsuniverset til samarbeidspartnere i utviklingsland. Denne *utfordrende forståelsen* er grunnleggende viktig for hva vi velger å definere som et problem for å finne de gode løsningene. Det store spørsmålet blir hvordan vi skal kunne lykkes i bistanden, uten først å forstå hvordan de ulike aktører tenker om meningsfulle sammenhenger og eget lands utvikling? Det å forstå sammenhengene i den kulturelle konteksten vi skal jobbe i, er tid- og ressurskrevende. Blir det en for kostbar øvelse? Eller er det enklest å relatere våre intervensjoner til vår egen forståelse og vårt eget verdigrunnlag, og det grunnlaget denne konteksten legger for hvordan endringer påvirker hverandre? Jeg har fortsatt til gode å se hvordan *den utfordrende forståelsen* vil kunne integreres som en viktig del av bistandens utviklingsprosesser.

Det var først i 2011 at jeg “kom hjem” til kvinnene i bistanden, og med det også hjem til mitt fag som noe mer enn bare metode. Fram til nå har jeg reflektert over hva studiet av kvinnene har lært meg metodisk for å kunne trenge inn i den utfordrende forståelsen. Nå handler det om å fremme kvinners deltakelse i utviklingen av olje- og energisektoren, å finne løsninger på hvordan utviklingen i sektoren skal ivareta både kvinners og menns behov og interesser for å sikre at utviklingen kommer alle – både kvinner og menn – til gode. Dette er for meg et viktig og meningsfullt arbeid i en sektor som ikke kan skryte av å ha et særlig høyt refleksjonsnivå når det gjelder betydningen av sektorens konsekvenser for samfunnsutviklingen. Mangelen på samfunnsfaglig analyse av utvikling av egen sektor, gir liten forståelse av at teknologisk utvikling kan føre til endringer i forholdet mellom kvinner og menn, og i kvinnens muligheter til å delta i, og påvirke samfunnsutviklingen. Dette har preget norsk utviklingssamarbeid i sektoren, og sannsynligvis også tilnærmingen til bistand generelt. ◆

“I det virkelige livet”

I 2006 ble det aller første kullet uteksaminert fra bachelorprogrammet som den gang het “Kjønn, feminisme og likestilling - KFL”. Samme år kvitterte Rolf Tore Thomassen for tre studieår med en entusiastisk artikkel i *Bulletine*, og oppfordret seg selv til å spørre om fortsettelsen ble like fantastisk etter to år. Her kommer svaret - seks år etter - og historien om hvordan kunnskapen er tatt i bruk.

Av Rolf Tore Thomassen, sosiolog og tidligere student på STKs bachelorprogram KFL
rth@hotmail.no

Jeg er blitt byråkrat. For et par år siden møtte jeg en gammel lærer på universitetet, som hoderystende så på meg, pauset noen sekunder og la til: “Byråkratiet? Kan det være noe spennende...?” Jeg ble heldigvis ikke helt svar skyldig, og klarte å lire av meg noe om de dynamiske sidene ved forvaltningen, uten at jeg tror det gjorde nevneverdig inntrykk. Selvsagt burde jeg sagt så mye mer, og benytter med dette anledningen til å gjøre nettopp det, når jeg nå skal besvare mitt eget spørsmål fra 2006 i en artikkel i *Bulletine* som jeg kalte ‘Salmevers ved reisens slutt’:

“Jeg er blitt en KFL-bachelor, en av de første som har gjennomgått den fulle versjonen....Nå er herligheten over. Eller er denne slutten en slutt? Er det ikke når dette salmeverset toner ut at nye vers skal synges bak neste dør....i de uendelige...Spør meg om to år da vel. Spør meg hvordan det gikk med salmer og kjønn. Ble det fortsatt fantastisk?”

Muligens var det med salmesang bak hver dør en smule svulstig? Det var et forsøk på å utrykke entusiasme over det spennende studiet jeg hadde tatt, iblandet en tristhet fordi dette flotte var over. Nå har jeg tilbrakt noen år i statlig forvaltning. Her uttaler vi oss av gode grunner langt mer nøkternt. Men for ikke helt å miste grepet om min svulstige entusiasme, skal jeg holde meg til salmesang.

Første vers

Jeg ble til slutt sosiolog. Grunnlaget fra KFL ble dradd inn i masterstudiene. Dersom det er noe som heter kjønnsforskning, slik jeg har sett noen har titulert seg i avisspaltene, ja, så er jeg kanskje nettopp det.

Masterstudiet var annerledes og på mange måter mer preget av alvor enn de tre årene som bachelorstudent ved STK. Det var snaut noe, etter KFL, som var like morsomt. De var

nærmest lekende for meg. Jeg følte meg som en svamp som uten stopp tok til meg ny kunnskap. Det var også krevende, men hadde det ikke vært så vidt krevende ville det jo ikke vært like tilfredstillende. Dessuten var miljøet lite og tett. Alle kjente alle. På masterstudiet på Blindern var jeg på ‘studentfabrikk’ og én av veldig mange, men heldigvis hadde jeg kontor plass i det gamle miljøet på STK. Kunnskapen som jeg var blitt proppet full av tok jeg i høyeste grad med meg, og det åpnet seg også en del nye dører da jeg tok min master. De klassiske sosiologiske teoriene er spennende, og jeg er overbevist om at KFL-grunnlaget gav meg et ekstra løft i så måte. Foucault ble “min” på masterstudiet, men jeg var allerede på KFL blitt kjent med hans arbeider.

Overgangen til masterstudiet føltes nok som om jeg var på vei ut av hjemmet, men hadde hybel hjemme hos “mor” - jeg tilbrakte mye tid på STK. Det var ganske trygt og hjemlig å vende tilbake dit. Jan Eggum har mange gode KFL-poenger i sin sang “Mor jeg vil tilbake”. Jeg tror den i bunn og grunn handler om symbiose mellom mor og sønn, og sånn sett kan han kanskje gå rett inn på pensum?

Andre vers

Jeg forlot “mor” omsider. Det skal likevel sies at jeg aldri helt slipper taket i STK. Jeg henger litt i skjortekanten hennes ennå, og synes egentlig hun er den beste på UiO. Når noen snakker nedsettende om henne tar jeg det ille opp. Men hun kan irritere også. Med andre ord slutter ikke STK å engasjere meg. For ordens skyld legger jeg til at for meg er STK og KFL to sider av samme sak, fordi senterets ansatte og lokaliteter ble brukt av oss studenter nesten hele tiden i disse tre årene. Jeg klarer ikke helt å skille studieprogrammet fra institusjonen. Det er med andre ord litt symbiotisk dette også.

En liten illustrasjon på vårt forhold nå til dags er at jeg hver morgen drikker kaffe av en kopp der det står “Senter for kvinne- og kjønnsforskning”.

Foto: Privat

Rolf Tore Thomassen ble uteksaminert som en av de første på STKs bachelorprogram i 2006.

Det er min høyst private kaffekopp. Den lånes ikke ut!

Når frokosten er over og jeg går på jobb, så trer jeg inn i et politikkfelt som nesten daglig omtales i media, og tidvis preger avisenes spalter og dominerer tv-ruta. Det er et felt som diskuteres i kantinen, på fergene og ved dreiebenkene. Det dannes støttegrupper, det demonstreres og det rases. Dette feltet rommer nær sagt alt av livets drama. Allikevel spør den gamle universitetslæreren min om dette er noe spennende. Ærlig talt slo det meg da at det kanskje er noe i det, når man nå og da fra universitetshold refererer til “det virkelige livet” om det der utenfor universitetet? Det er kanskje ikke bare selvironi når alt kommer til alt?

Som saksbehandler i Utlendingsnemnda (UNE) dreier

mitt arbeid seg altså nå om asylsøkere og flyktninger. Felles for dem er at de har fått avslag på sine søknader fra Utlendingsdirektoratet, og de benytter muligheten til å klage vedtaket inn for UNE. Vi skal på grunnlag av norsk lov vurdere om den enkelte til tross for UDIs avslag allikevel har rett til beskyttelse fra forfølgelse i sitt hjemland.

Asylprinsippet er solidaritet i praksis. Dersom noen er forfulgt er vi blant de land som sier ja til å gi dem beskyttelse. I denne prosessen er det en rekke ulike vurderingstemaer som aktualiseres. Dette er til dels ganske kompliserte vurderinger, som blant annet er knyttet opp til ulike forhold ved det aktuelle landet eller området i landet, og til om det klagerne har anført er forfølgelse eller ikke. Flere av temaene har en ganske klar relasjon til KFL, som for eksempel om forfølgelse er knyttet til kjønn eller seksualitet. Det er ikke slik at jeg nødvendigvis har bedre svar enn andre på de spørsmål vi må stille oss i så måte. Med min kunnskap kan jeg kanskje gi et annet blikk på problemstillingen, og bidra til at andre spørsmål stilles enn hva som ellers kunne vært tilfelle.

På jobben er jeg aktiv i “Samfunnsviterne”, der temaer som ble belyst i KFL-studiet ofte aktualiseres. Et godt eksempel er likelønn mellom kvinner og menn. Dette er fortsatt et aktuelt tema. Et mindre opplagt tema er hva det gjør med en arbeidsplass at ca ¾ av de ansatte er kvinner. Etter mitt syn er det et spennende forhold som burde vært debattert mer. Burde man for eksempel tilstrebet en kjønnslikevekt og kvotert menn inn i ledige stillinger? I skoleverket er ansattes kjønn et tema. I forvaltningen er det tilsynelatende ikke det. Hvorfor ikke?

Tredje vers

I forvaltningen er vi bevisste på våre roller. Mitt grunnlag for å forstå min rolle er blant annet at jeg har studert sosiologiske teorier om hvordan et samfunn fungerer. Internt i byråkratiet diskuteres det selvsagt mye, og slik er det også hos oss. Det er ganske frodig meningsmangfold på kammerset. Men rollen krever at vi utad opptrer samlet og upolitisk. Slik er byråkratiets kontrakt med sin omverden. Det er de demokratiske valgte politikerne som fremmer de politiske synspunktene. Vi forvalter i tråd med det som besluttes. Vi kan ikke la skiftende synspunkter avgjøre, men beslutter på bakgrunn av lover og forskifter som Stortinget har vedtatt. Det er slik Stortinget har bestemt vi skal arbeide. Som sosiolog er dette systemet utrolig spennende å være en del av.

Muligens er det å akseptere byråkratrollen, og å avskrive seg en politisk rolle i arbeidsutøvelsen, i konflikt med den mer

politisk orienterte KFL-kunnskapen min? KFL-delen av meg som byråkrat kommer altså mest til sin rett på kammeret, for øvrig i et tverrfaglig, men jurisdominert miljø. Der trives den imidlertid svært godt, og er i bruk daglig. Respekten for det tverrfaglige perspektivet fikk jeg for øvrig inn fra “barnsben” av via KFL.

Siste vers

Da jeg studerte ble jeg svært opptatt av ‘queer’-teori. Denne interessen har på ingen måte avtatt. Jeg syns disse synspunktene er høyst aktuelle, og for min del har de bidratt til at jeg ser meg selv og min omverden med et helt annet blikk enn før. Dette blikket gjør at jeg ser nye problemstillinger og får andre svar om kjønn og seksualitet enn hva jeg gjorde før. Nye dører åpner seg stadig.

Det slår meg imidlertid hvor utrolig seiglivet de hegemoniske forestillinger om oss selv og verden er. Kvinner er kvinner. Menn er menn. Seksualiteten er biologisk. Innenfor de trange rammene er det et spillerom, men nåde dem som forsøker å stokke om på kategoriene. Jeg så for en tid siden noen småjenter som hoppet paradiset, da en hoppet på den hvite krittstreken. Sanksjonene fra jentegjengen var resolutt. Jenta var ‘ferdig’.

Jeg vil imidlertid gjerne hoppe på streken. Flere burde gjøre det, eller hoppe helt uten streker. Å utfordre vår tenkning om oss selv både hva gjelder kjønn og seksualitet er produktivt. De perspektivene ‘queer’-teori byr på kan gi oss et løft hva gjelder forståelsen av oss selv, og dermed også bidra til samfunnsmessig utvikling. Det må jo være et mål at vi former et romsligere samfunn med mer handlerom og større lykke gjennom å sprengte de trange rammene som omgir oss. Så hvorfor har da ingen politiske partier et ‘queer’-teoretisk program? Selv om makta rår trenger vi ikke bli maktesløse. Men paradoksal nok går jeg altså skeivt som bare rakkeren til byråkratiet med stor iver hver morgen.

For ikke lenge siden begynte en ny kollega på jobben. En dag sukket hun tungt på mitt kontor, og la ut om de trange kategoriene “menn” og “kvinner” og begrepet “homofil”. Jeg skjønnte umiddelbart at hun var en søster i ånden, og det viste seg å stemme. Vi er nå to. En revolusjon i forvaltningen er muligens ikke nær forestående, men vi er jaggu på gang. Den siste salme er altså ikke sunget av denne “gamle” KFL’eren, og dørene står i kø for å bli åpnet. Hurra! ◆

Korridorane mine

Eg satt på lesesalen på biblioteket i Georg Sverdrups hus og pusta filosofiens tynne luft, bøygd over boka “Hva er en kvinne?” av Toril Moi og ein artikkel av Judith Butler. Desse var pensum i innføringsemet med det rare namnet Kjønn, feminisme og likestilling, som eg som ulykkeleg sosiologistudent hadde meldt meg opp til. Det var i oktober og det var mørkt og kaldt ute. Men på biblioteket var det varmt og eg var lykkeleg. Eg hadde funne min veg.

Eg hadde aldri sett for meg at det gikk an å kose seg med avanserte teoriar om kropp, subjektivitet og Simone de Beauvoir. Til då trudde eg at å vere ein god akademikar handla om å fjerne seg sjølv frå det ein las og skreiv. Berre slik kunne det vere vitskap og objektiv forskning. Bak teoriane skulle det helst ikkje finnast eit «eg» av kjøtt og blod som levde eit liv. På tverrfagleg kjønnstudium var det andre bollar. Der blei vi drilla i at alle teoriar og idear kjem frå ein plass, dei er skrivne av nokon som har eit kjønn, ei klasse og ein etnisitet, sjølv om dei prøver å gi inntrykk av det motsette. Dê er noko av det viktigaste eg har fått med meg frå studia ved STK. Ikkje minst var det lov å vere personleg engasjert i det ein heldt på med, utan at ein blei stempla som «politisk» eller useriøs av den grunn. Så lenge ein kunne argumentere for det ein meinte, var det berre å kaste seg utpå.

Og kanskje var det nett det personlege engasjementet som gjorde at eg kjende meg heime ved STK. Det kan òg ha vore den generelt gode stemninga som sit i veggane ved senteret. Sjølv om vi var studentar, var vi også feministar. Sjølv om vi var studentar, blei vi likevel tatt på alvor av førelesarane og forskarane.

Men gudane skal vite at vi blei stilt krav til òg. Eg hugsar godt faget Feministisk vitskapsteori, kor vi fekk om Julia Kristeva på eksamen. Eller den beinharde kronikktraininga vi fekk på emnet om mannsforskning. Med fagleg legitimitet frå Robert Connel slakta eg utsegna til tendensiøse maskulinistar. Det kjendes godt.

Kjønnstudia og eg skilde lag i 2009, då eg var ferdig med bachelorgraden. Men kjønnsperspektivet kjem eg alltid til å ha med meg. No om dagen jobbar eg som forskingsjournalist i KILDEN og har privilegiet av å spreie kjønnforskninga til folket.

For ikkje lenge sidan var eg innom STK for å intervju ein forskar, madeleine kennedy-macfoy. Og sjølv om det byrjar å bli ei stund sia eg traska i korridorane på STK, kjende eg meg framleis velkomen. Desse korridorane er mine.

Beate Sletvold Øistad, tidlegare KFLstudent.
oistad.beate@gmail.com

2013-prosjektet: Demokrati og stemmerett

Den 11. juni 1913 ble universell stemmerett enstemmig vedtatt av Stortinget. Neste år kan vi feire at stemmeretten er 100 år!

Av Bjørg Ida Berget, vit.ass. på prosjektet
b_ida83@hotmail.com

I anledning jubileet, satte UiO ved førsteamanuensis Hilde Sandvik i gang med det tverrfaglige prosjektet *2013-prosjektet: Demokrati og stemmerett*. Det hadde som mål å synliggjøre stemmerettskampene i et mer internasjonalt perspektiv, ved å rette seg inn mot både bachelorstudenter og masterstudenter fra forskjellige fagdisipliner.

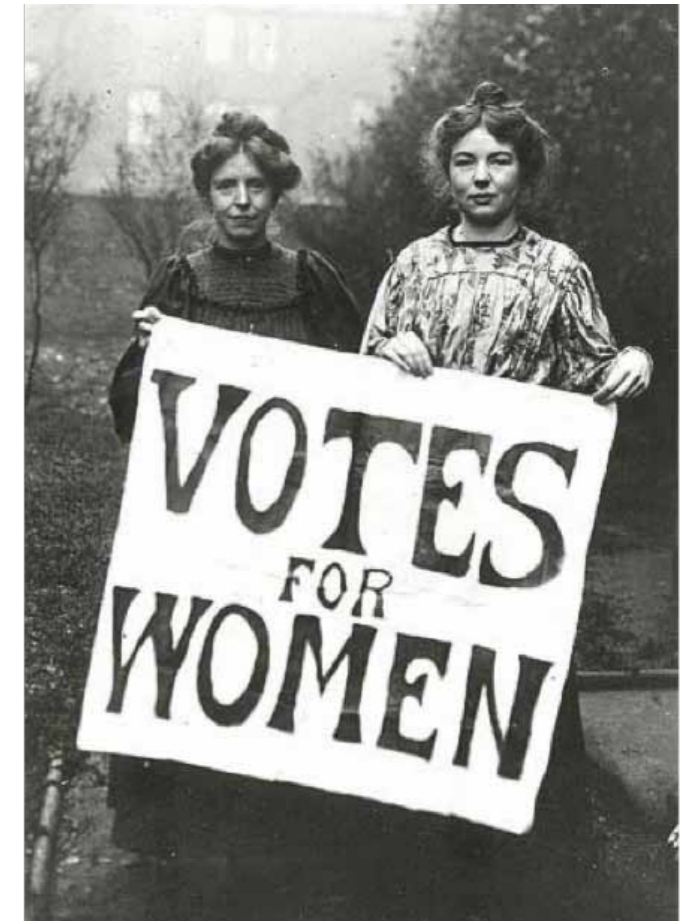
Stor faglig spredning blant studentene

Prosjektet startet opp i fjor, og siden da har seks bachelorstudenter og én masterstudent levert sine oppgaver. I tillegg pågår tre masterprosjekter. Det internasjonale perspektivet kommer godt fram i oppgavene, blant annet har Kathrine Brachel skrevet om russisk kvinnebevegelse, Siri Aamodt har undersøkt den egyptiske kvinnebevegelsen og Julie Lind Jarsve har gått inn i kvinners rolle i India, særlig kvoteringen inn i lokalpolitikken. Av de norske/nordiske oppgavene har Linn Anette Lund Thorsen skrevet om nasjonalismens betydning for det svensk-norske samarbeidet i årene 1884-1905, Charlotte Vardehaug har gått inn i underskriftslistene fra 1905 og Ida T. Austad har foretatt en statistisk analyse av kvinners valgdeltakelse fra 1901-1930. Bachelorstudentene har vært tilknyttet Historisk institutt.

Stine Gahre, masterstudent i juss, har nylest stemmerettsdebattene, både den kommunale og den statsborgerlige stemmerettsdebatten. Hennes oppgave ble fullført våsemesteret 2012. De tre andre masterprosjektene dreier seg om JURKs historie (av Ina Marie Ausland, historie), Sarojini Naidu (av Ane Høyem, historie) og FN's resolusjon 1325 (av Barbara Trojanowska, kjønnsforskning). En tidligere masteroppgave tilknyttet prosjektet er Bjørg Ida Bergets oppgave om stemmerett i lokale brennevinsavstemninger etter 1894.

Tverrfaglig profil

HIFO, Den norske historiske forenings skoleseksjon, har årlige prosjektkonkurranser for elever på ungdomsskolen og i den videregående skolen. Ett av hovedmålene for prosjektet er at skoleelevene kan bruke bachelor- og masteroppgavene i sine egne prosjekter.

Women's Social and Political Union - (WSPU)- lederne Annie Kenney og Christabel Pankhurst, 1905 (Wikipedia Commons)

Ettersom prosjektet har en tverrfaglig profil, er det mange forskere som deltar i prosjektet. Blant annet er Senter for tverrfaglig kjønnsforskning representert ved professor Beatrice Halsaa og professor Øystein Gullvåg Holter. Professor Hege Skjeie representerer statsvitenskap, og fra historie finner vi førsteamanuensis Hilde Sandvik og professor Gro Hagemann.

Flere seminarer til høsten

I løpet av året er flere spennende seminarer blitt avholdt, noe prosjektet kommer til å fortsette med. Seminarene vil bli annonsert på seminarets nettside: <http://www.hf.uio.no/iakh/forskning/prosjekter/2013-prosjektet/>

Vi håper på god deltakelse av både prosjektmedarbeidere og studenter i tiden fram mot stemmerettsjubileet. ◆

Reisebrev fra en utvekslingsstudent i Aotearoa/New Zealand¹

Ei jente jeg kjenner sa en gang til meg: Når du er utvekslingsstudent behøver du ikke å bekymre deg for karakterer. Du kan nyte stedet hvor du er på utveksling. Kanskje hadde hun rett? Med dette i bakhodet satte jeg, en norsk student ved Universitetet i Oslo, kursen mot Auckland, New Zealand. Med meg i bagasjen hadde jeg 1,5 år med studier innen sosialantropologi og kjønnssemner. Det skulle vise seg at denne erfaringen kom til å bli nyttig under oppholdet ved Te Whare Wananga O Tamaki Makarau også kjent som The University of Auckland.

Av Morten Mack Berger, student, Tverrfaglige kjønnsstudier
mober@hf.uio.no

Så hvorfor valgte jeg å reise til Auckland av alle steder? En by som ligger på den andre siden av jorda og i tillegg i en annen hemisfære. Helt fra jeg var 10-12 år hadde jeg drømt om å reise ut i verden og oppleve nye ting. Jeg pleide å lese bøker om perifere steder og kunne se på atlasen i timevis. Jeg hadde tidlig et ønske om å studere sosialantropologi, sosiologi eller noe lignende, men karaktersnittet mitt var ikke høyt nok. Ikke grunnet mangel på interesse, men simpelthen uflaks. Det finnes visstnok mange veier til Rom, og min vei skulle vise seg å være gjennom tverrfaglige kjønnsstudier ved UiO.

Drømmen går i oppfyllelse

Jeg fikk muligheten til å studere sosialantropologi via bakveien og fikk attpåtil med en dose kjønnsstudier på kjøpet. Interessen for andre mennesker og steder ble ikke akkurat mindre med dette og jeg begynte å vurdere en reise rundt jorda. Men målrettet og bevisst som jeg er, visste jeg at jeg ikke ville ta et friår for å gjøre nettopp dette. Det var da jeg kom til å tenke på utveksling som et alternativ til å reise rundt i verden uten å miste dyrebar tid. I første rekke var det *Queens University* i Canada jeg søkte, men det skulle vise seg at skjebnen ville det annerledes. Jeg endte til slutt opp i Auckland, New Zealand. Egentlig et temmelig godt alternativ ettersom en av mine favorittdestinasjoner var Stillehavet. Når man i tillegg har en kjæreste med tilhold i Singapore så er det lett å se fordelene med å sette kursen den veien.

Sjokolade, men med annen smak

New Zealand i seg selv kan virke temmelig likt Norge, men er også veldig annerledes. Man merker fort at den koloniale historien er latent tilstede i dagliglivet. Den farger interaksjonen mellom *Pakeha* og *Maori*, men også mellom andre grupper av mennesker. Auckland er visstnok en av de største byene i Oseania med flest "Pacific Islanders" ifølge

foreleserne ved Stillehavs-programmet. "Øyboerne" har store oversjøiske grupper med folk som bor i nettopp Auckland. For eksempel bor det 15000 Niueanere i Auckland, men bare 1700 i Niue. På mange måter fremstår Auckland som en smeltedigel av folk, tradisjoner og kulturer, men også som inngangsporten til Stillehavet. Byen er også senter for en hel rekke kulturelle begivenheter som Pasifika-festivalen.

Student i det store utland

Er ikke det kulturelle spennende nok så kan du gå like utenfor hybelen og oppleve storslått natur, selv i en storby med 1,5 millioner innbyggere. Du kan rusle deg en tur i Auckland Domain og kikke på ender eller ta en tur innom museet, spasere til Mount Eden for et spektakulært overblikk over byen eller hoppe på en ferge til vulkanen Rangitoto, som ruver over havnen. Auckland er således en by full av kontraster – storslått natur på den ene siden og en storby i utvikling på den andre. Det finnes også en rekke grupper og aktiviteter man kan drive med på fritiden. For eksempel "*Campus Feminist Collective*", som jeg var medlem av, foreninger for studenter som spiller Pokemon-kort eller driver med rollespill men også debattforeninger. Byen byr på mange muligheter og det arrangeres en rekke aktiviteter i regi av både universitetet og "halls of residence". Miljøet er rimelig godt, men samtidig ligger det en forventning om at man er sosial og stiller opp på de fleste aktivitetene.

En av tradisjonene blant norske studenter i Auckland er feiringen av 17. mai. I regi av studentforeningen ANSA arrangeres det hvert år 17. maitog samt middag i etterkant. Dette er en fin mulighet til å treffe andre landsmenn på utveksling og det følger gjerne med et par lystige lag i forbindelse med feiringen.

Note: 1 Aotearoa er for maoriene det mest kjente og aksepterte navnet på New Zealand.

Vestkysten av Niue sett fra Alofi

Faglig relevans

På den faglige siden tilbyr Auckland en rekke interessante samt relevante emner for utvekslingsstudenter. For min del valgte jeg å ta introduksjon til Stillehavsstudier samt muntlig Maori. Jeg tok også emner innenfor kulturanthropologi som arkeologi og kroppens antropologi, hvor sistnevnte var et veldig relevant emne i forhold til tverrfaglige kjønnsstudier. Pensumet gav en rekke nye innfallsvinkler samt tilgang på mange gode etnografiske beretninger og studier.

Reisen til Maoriene

De to førstnevnte emnene var nyttige å ha med i bakhodet når jeg senere reiste rundt i New Zealand samt til Samoa og Niue i Stillehavet. Språket var på mange måter en inngangsport til både kulturen og det sosiale liv blant øyboerne og maoriene. Foreleseren jeg hadde i Maori viste seg å være en slags rituell høvding og talsmann for *Ngapuhi-Iwien* i Northland. Gjennom ham fikk jeg muligheten til å oppleve maorikultur på nært hold gjennom å være øyenvitne til åpningen av en *Marae* eller en slags spirituell og sosial møteplass for maoriene. De fleste Maoriene er i dag kristne, noe seremonien bar preg av, men har også en rekke særegne måter å forholde seg til både kristne tradisjoner samt et maori verdensbilde. For en vordende sosialantropolog var det utrolig spennende å kunne delta i denne seremonien ettersom den ga en rekke muligheter til å studere maorikultur på nært hold.

Auckland sett fra Rangitoto

Opplevelser i Niue og Samoa

Kristendom var også utstrakt på både Samoa og Niue, hvor kirken fungerte som et samlingspunkt for folk. Det fantes en rekke ulike menigheter og på min reise møtte jeg også mennesker som drev med aktiv misjonering blant øyboerne. Kristendommen var på mange måter en viktig del av disse menneskenes liv som levde side om side med lokale tradisjoner. Det sosiale var på mange måter også en viktig del av øyboernes liv. Når jeg besøkte Niue deltok jeg for eksempel på en cricketkamp og en gudstjeneste i Alofi samt en "*village showday*" i Hakupu på den andre siden av øya. Her fikk jeg muligheten til å se på interaksjonen mellom øyboerne og hvordan de vedlikeholdt sine tradisjoner i samspill med turisme. Jeg ble også invitert med hjem samt på sightseeing hvor jeg fikk smake noe av den lokale maten og høre mer om øyas kultur og tradisjoner.

Takk for meg!

Jeg vil benytte sjansen til å takke for muligheten til å gjennomføre denne utvekslingen. Det har vært en opplevelse for livet både på et faglig og et personlig nivå. I tillegg møtte jeg en rekke spennende mennesker som lot meg få et innblikk i deres kultur og liv. Oppholdet fikk meg til å se den faglige relevansen til emnene jeg har tatt tidligere ved Universitetet i Oslo og det var godt å ha dette grunnlaget i bakhånd. For den som er interessert i å oppleve noe nytt og spennende kan jeg anbefale en utveksling til *the University of Auckland*. ♦

Hva har vi lært av vårt første år med masterstudenter?

STK startet opp med det første kullet på MA-programmet i Gender Studies høsten 2011. Programmet er på engelsk og er lagt opp slik at studentene skal gjennomføre innføringseminene *KFL4040 Feminist Theory* og *KFL4050 Theorising Gender Equality* i løpet av det første høstsemesteret. Skrive- og metodeemnet *KFL4000 Interdisciplinary Research Methodologies and Thesis Writing Course for Gender Studies*, skal så følge på i vårsemesteret.

Av Elisabet Rogg, program og undervisningsleder, KFL
u.e.rogg@stk.uio.no

Programmet har ti studieplasser og av disse har vi hatt en aktiv kjerne på åtte studenter gjennom året. Alle har fått godkjent sine prosjektbeskrivelser, og alle har fått veileder til sine masteroppgaver.

Masteroppgaver til rett tid

Sammen med tre studenter vil vi i det følgende vurdere resultatet. Hvorfor valgte de det og hva tenker de om det nå?

Da vi planla detaljene i det første studieåret satte vi oss høye mål: Masteroppgavene skal leveres til rett tid og med høy kvalitet. Særlig målet om 'rett tid', dvs. etter to års studier, ser vi som en stor utfordring. Vi frykter at våre studenter kan ha en del til felles med studentene på humanistiske fag, dvs. lavere studieprogresjon enn ved andre fag. HF-studentene har lavest gjennomsnitt på UiO både når det gjelder studieprogresjon i forhold til sine egne forventninger og i forhold til lærestedets krav. Dette har vært dokumentert i forløpsanalyser (Næss 2003)¹ og nå sist i Læringsmiljøundersøkelsen (2012)².

Altså satte vi oss fore å klemme ut et opplegg som skulle bidra til at studentene skulle komme raskt i gang med å tenke på masteroppgaven. Et tilbud om tre samlinger allerede første semester som del av KFL4000 hadde flere formål:

- Studentene skulle bli inspirert til å finne et tema, for eksempel ved å se hva Vitenskapsbutikken tilbyr.
- Studentene skulle begynne å tenke strukturert om hva masteroppgaven skulle dreie seg om.
- Studentene skulle få basiskunnskaper som er nødvendige for å gjennomføre en masteroppgave, og mot slutten av semesteret skulle det foreligge så klare ideer om oppgaven at veiledere kunne koples inn.

Første samling startet med at vi ba studentene skrive ned en skisse over hva de hadde tenkt å skrive om.

Intervju med tre masterstudenter

"Interessant, hyggelig, men også noe frustrerende – og spennende" sier studentene om sitt første studieår.

Frustrasjonene var særlig knyttet til forholdene omkring den første prosjektskissen og den vanskelige tverrfagligheten. Tett oppfølging fra faglærerne har åpenbart ikke bare vært skryt fra vår side, men har blitt opplevd positivt av studentene. Dessuten har størrelsen på studentgruppen bidratt til at de har blitt godt kjent med hverandre.

Det viste seg at de tre studentene som stilte opp for å bli intervjuet er likeså forskjellige som studenter flest.

Barbara er ikke norsk, og har allerede en fullført en master fra hjemlandet. Hun er overbevist feminist og aktivist med klare ideer om hva hun vil bruke studiet til: bli profesjonell rådgiver slik at kjønnsrelaterte perspektiver får sin rette plass i politikk og planlegging. Hun hadde håpet at studiet ville omfatte emner som er mer praksisrelevante. De fleste land i verden og internasjonale organisasjoner har jo forpliktet seg til å integrere konsekvenser for kvinner og menn i all politikk, men redskapene som trengs for å gjøre det er lite framme i dette studiet. Hun er også bekymret for at kunnskapene om kjønn ikke er skikkelig anerkjent.

Liv er godt voksen og har lang erfaring fra arbeidslivet. Da det endelig åpnet seg en anledning til å ta en master i kjønnsstudier, ser hun det som en mulighet til å utforske et spørsmål hun lenge har tenkt på: Hva er egentlig kjønn? Hva er mannlig, hva er kvinnelig, og hva er relasjonen mellom dem? Og det har vist seg at studiet bidrar til at hun kan få utforske disse spørsmålene. Siden hun valgte dette ut fra egeninteresse, har hun ingen klare planer for hva slags yrke dette kan lede opp til. Men hun tror at forståelse av kjønn er et tema for framtiden, for eksempel for skolen. Hun mener det er mange måter man kan vise at folk med denne utdanningen har mye å bidra med. Kanskje hun skal bidra med å være skribent?

Linn har valgt programmet etter å ha erfart hvordan kjønn stadig har dukket opp i de fagene hun har studert tidligere, men at det aldri ble skikkelig utdypet. Dessuten kunne presentasjonen på nettet forstås som at man kunne skrive

om nesten hva man ville, at det er mulig å styre veldig mye selv. Hun synes programmet er bedre enn hun forventet. Om fremtiden tenker Linn at det ville vært gøy å forske, men at det jo er avhengig av hvordan det går med eksamen til slutt. Hun ser også optimistisk på hvordan arbeidslivet i fremtiden vil vurdere kunnskaper om kjønn. Når Forsvaret lyser ut en stilling som kjønnsrådgiver, må vel også næringslivet etter hvert se at det er behov for kjønnsrådgivning.

Erfaringene så langt...

Sett fra studentenes side ser de at intensjonen med den første prosjektskissens skissen og samlingene var god. Det bidro til å sette i gang en tankeprosess, men det var ikke gjort tydelig nok at skissen var ment som grunnlag for tildeling av veileder.

For noen førte det til at de ble låst i en problemstilling eller tema de egentlig ikke hadde tenkt så mye over. For andre ble det ikke fulgt godt nok opp. Underveis har nok noen endret prosjekt både en og flere ganger. I ettertankens lys synes de tre vi intervjuet at det å bli tvunget til å utforme en tentativ skisse av masteroppgaven fortsatt er en god idé, men at vi ved STK må presisere enda tydeligere at en skisse ikke betyr en hvilken som helst strøtanke. Det bør være noe alvor bak skissen. Sett fra STKs side er vi hjertens enige med studentene i dette, og tar det videre til neste kull. Men vi er også glade for at i hvert fall to av de åtte studentene har forfulgt sin første skisse til å bli meget gode og realistiske prosjektbeskrivelser i løpet av året. Det betyr ikke at ikke de øvrige har gode prosjektbeskrivelser – poenget her er at intensjonen vår har fungert for noen. Intensjonen om å knytte et masterprosjekt til Vitenskapsbutikken har også lyktes: En student er godt i gang med et prosjekt derfra.

...med god kvalitet – tverrfaglighet!

Til dette målet har vi ikke så mange oversikter å sammenlikne oss med siden vi skal være så tverrfaglige.

De fleste emner som tilbys ved STK har hovedtyngden av pensum enten i humaniora eller i samfunnsvitenskap; det er særlig innføringseminnet som virkelig er tverrfaglig. Men på MA-nivå kommer kravet om at kandidatene skal beherske tverrfaglighet. Og det blir særlig tydelig på KFL4000 Interdisciplinary Research Methodologies. Her er hensikten at de uteksaminerte kandidatene i tillegg til å ha redskap til å gjennomføre sitt eget prosjekt, skal være i stand til å orientere seg bredt i kjønnsforskningsfeltet. Det vil si at de både skal kunne lese en tabell og forstå så vel en samfunnsfaglig som en

humanistisk argumentasjon.

Nå kommer våre studenter med fagforydninger enten i humaniora eller i samfunnsfag. Og da kan man få følgende kommentarer:

- Jeg kom ikke hit for å presses inn i en positivistisk mal!
- I humaniora har vi ikke metode!
- Her er det jo bare filosofi!
- Da jeg endelig skjønnte hva KFL4000 handlet om ble jeg glad! Det var omtrent i april-mai.

Intervjuet med studentene avslørte at det hadde vært vanskelig å få grep om hva emnet KFL4000 egentlig handlet om. Det var mye forvirring, og det tok tid før det sank inn. Det var tungt å se bort fra fagforydningens disiplin med deres begreper, tenkemåter og teorier, og plutselig lære noe helt annet. Men etter hvert ble det forstått av alle, noe som ble veldig tydelig i eksamensbesvarelsene. Her måtte kandidatene reflektere over sin egen prosjektbeskrivelse med den tilnærmingen de selv har valgt, men de måtte også reflektere kontrafaktisk: Hvordan ville prosjektet ditt sett ut hvis du valgte en helt annen tilnærming enn den du har valgt?

En smertelig prosess

Sett fra lærer- og veiledersiden dreier forvirringen seg nok også om den smertelige prosessen for både studenter og lærere når studentene virkelig skal ta ansvar for et eget prosjekt. Dette er ikke særegent for et tverrfaglig program, men er erfaringen også fra andre disipliner. Og det ER en smertelig prosess.

Fra lærersiden har vi sett hvordan studentene har tatt seg av hverandre når noen har hatt det ekstra tungt, og vi har erfart at de har gitt hverandre gode og konstruktive innspill til hverandres arbeider. At STK har kunnet tilby lesesalsplasser dette året, har nok også bidratt til at det har blitt et studentmiljø på MA-programmet. Både studenter og STK håper at de kan fortsette å ha en felles arbeidsplass på senteret!

Noter

1 Universitetet i Oslo 2012, "Læringsmiljøundersøkelsen 2012". URL: <http://www.uio.no/studier/aktuelt/laringsmiljoundersokelsen-2012.pdf>

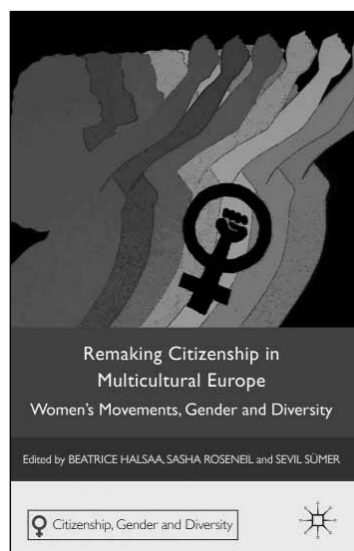
2 Næss, Terje 2003, "Studieprogresjon, studieeffektivitet og frafall ved de frie fagstudiene ved universitetene". NIFU skriftserie nr. 16/2003

Citizenship, Gender and Diversity

Authors: Line Nyhagen Predelli and Beatrice Halsaa, Palgrave Macmillan 2012, UK

Editors: Beatrice Halsaa, Sasha RoseNeil, Sevil Sümer, Palgrave Macmillan 2012, UK

These books are the result of research conducted within FEMCIT: *Gendered Citizenship in Multicultural Europe: The Impact of Women's Movements* funded by the European Commission's A6 th Framework Programme (2007-2011). Beatrice Halsaa at Center for Gender Research in Oslo, was the Scientific Director of the FEMCIT project.

Majority-Minority Relations in Contemporary Women's Movements Strategic Sisterhood

White, Black, indigenous, national and ethnic minority women's movements in Europe are rooted in different communities and have emerged along separate paths. This book examines how relations between ethnic majority and minority women's movements in Norway, Spain and the United Kingdom have developed and are being talked about by movement activists.

A complex picture of conflict and disunity, as well as strategic sisterhood alliance, characterizes their relationships. This book examines the gender, racial and ethnic patterns of women's movement mobilization, the articulation of critiques against majority women's movements from minority women, responses from majority women's movements, and efforts at joint mobilization and strategic sisterhood in the area of violence against women.

Remaking Citizenship in Multicultural Europe: Women's Movements, Gender and Diversity

This book offers a ground-breaking analysis of how women's movements have been remaking citizenship in multicultural Europe and develops an expanded, multi-dimensional understanding of citizenship as practice and experience. Remaking Citizenship pays particular attention to processes of racialization and minoritization as they impact upon, and construct, citizenship and women's movements in contemporary Europe.

The book develops answers to two vital questions – what difference have women's movements and feminism made to experiences and practices of citizenship, and how can we assess the state of citizenship in contemporary Europe from the perspective of women, particularly minoritized women?

There will be a book launch seminar September 20, 2012 at Birkbeck, University of London, where the first two books in the series will be presented. Please visit our website www.stk.uio.no for more information.

Kvinneretten: Innovative tilnærminger til undervisning og forskning

15. mai var det boklansering på Kvinneretten. Det var også en fin måte å markere at det er 25 år siden Kvinneretten startet samarbeidet med universitetet i Zimbabwe.

Av Beatrice Halsaa, professor, STK
beatrice.halsaa@stk.uio.no

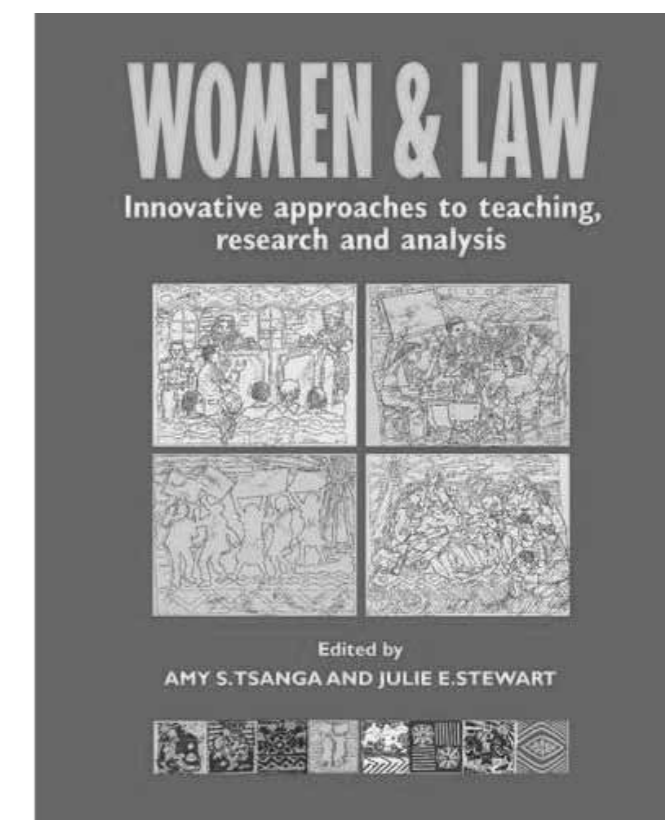
Det begynte med et undervisningstilbud ved Kvinneretten i Oslo for studenter fra det sørlige og østlige Afrika. Undervisningen ble flyttet til universitetet i Zimbabwe i 1990, med Kvinneretten og fem ytterligere universitet i Afrika som samarbeidspartnere. Undervisningsprogrammet har blitt utvidet fra et beskjedent tre diplomkurs i 1991 til et masterprogram over tre semestre i 2003. Primus motor var fra norsk side var professor Anne Hellum, og fra Zimbabwes side professor Julie E. Stewart, som begge fortalte om samarbeidet. Det er bare å gratulere!

Boka *Women & Law*, redigert av Amy S. Tanga og Julie A. Stewart, er noe så sjeldent som refleksjoner over et undervisningsprogram. Temaet er kvinnerett og kontinentet er Afrika: Hva undervises det i, hvordan undervises det, og hvorfor undervise i kvinnerett? Bokas tre hovedspørsmål besvares gjennom dokumentasjon av de forskjellige kursene i mastergraden; hvordan de har vært utformet, praktisert, justert og videreutviklet. Boka bæres opp av visjoner om undervisning og læring som redskap for sosial endring. Den er en inspirerende manifestasjon av hva feministisk tenkning kan bety, og en argumentsamling for viktigheten av å anvende feministiske perspektiv på livet i sin alminnelighet og på jussen spesielt. Det er sjeldent å finne en bok i dag som så eksplisitt bygger på kvinneperspektiv og kvinnesentrering. Teksten kan virke gammeldags i en tid da normen for forskere innen samfunnsvitenskap og humaniora er å skrive om kjønn, ikke om kvinner, men det er også noe befriende ved tekstens forankring i det som var vestlig kvinneforskningens handlingsorienterte utgangspunkt på 1970-tallet. Det er ikke noe smålåtent over ambisjonsnivået: Mastergraden skal utvikle studentenes kritiske bevissthet, og bidra til rettslig og sosial endring og transformasjon. Tekstenes intensitet og eksemplenes konkretiseringsnivå overbeviser om at dette er oppriktig ment. For dette formålet insisterer boka/undervisningsoppleggene på å ta i bruk studentenes personlige erfaringer. Konvensjonelle forelesninger er ikke det sentrale her!

Bokas styrke er de mange innslagene med konkrete eksempler på praktiske øvelser og miniprojekter. Mange av

dem kan med letthet "oversettes" til norske forhold og vil utvilsomt kunne berike vår egen undervisning. Det er bare å la seg inspirere.

Det er ikke en bok som gir uttelling i tellekantsystemet, men det reduserer ikke dens pedagogiske utbytte. Den er delikat å bla i fordi det er en rekke fine eksempler og illustrasjoner som utdypet teksten. Hvis jeg skal peke på noe negativt så er det bokas tyngde. Den veier rett og slett så mye at den er uegnet til å ha liggende i fanget over lengre tid. Ved neste opplag anbefaler jeg to bind! ♦

Redaktører Amy S. Tanga og Julie A. Stewart, North-South Legal Perspective Series No. 4, Weaver Press 2011

Life after a Masters Degree in Gender and Development

In this short reflection piece, Nana Darkoa Sekyiamah shares her experiences of gender studies in the UK and working on gender issues in Ghana. She gives an interesting 'view from the outside' on the theme of life after gender studies.

By Nana Darkoa Sekyiamah, Communication Officer at the African Women's Development Fund (AWDF)
sekyiamah@gmail.com

From 2003 to 2004, I studied for an MSc in Gender and Development at the London School of Economics and Political Science. I loved my time at the Gender Institute. For the first time I was passionately engaged with my studies. Studying was fun, challenging and very relevant to my life in deeply personal ways.

Feminist theory challenged me to look at my life, and question the very social structures in which I existed. At the same time learning became a constant 'Aha! moment', as in: *'Aha! So this theory now explains what I have always instinctively known; why I have always instinctively rebelled; why I have been called stubborn, difficult "too known"'*¹.

I was a 'working' student. Before I began my Masters I was a full time Communications officer with the Metropolitan Police Service (MPS) in London. When I started my Masters as a full time student I changed my work schedule so that I worked only during the weekends. My job involved answering emergency calls and dispatching police officers to deal with emergencies. I would go to work with my books and read between answering calls and dispatching officers. I would read on the tube and on the bus. I would read during my coffee break and lunch. I think the whole organisation knew that I was studying for a Masters. But I had no choice. I needed to work, and I needed to study.

When I finished my Masters I went back to working for the MPS full time, and began working on a voluntary basis for Akina Mama wa Africa (AMWA), a feminist African women's organisation based in the UK. I was desperate to put my MSc to good use, but like a lot of volunteers, found myself stuck with mainly boring administrative work. In all fairness, I lacked the knowledge and expertise then to do anything more challenging, but I didn't know that at the time. The good thing was that working at AMWA gave me the opportunity to learn a

¹ Nana comes from Ghana. In the English vernacular in Ghana, to say that someone is 'too known' is to say that they are 'uppity', or someone feels they 'know it all'.

lot, and to attend a variety of workshops organised by AMWA, including the African Women's Leadership Institute (AWLI). I can attribute my current position as a Communications Specialist at the African Women's Development Fund (AWDF) indirectly to this AWLI.

In 2008, I successfully applied for a position at the African Women's Development Fund (AWDF) where I currently work as a Communications Specialist. Here I curate 'Adventures from the Bedrooms of African Women', a highly acclaimed and widely read blog on African women and sexuality (www.adventuresfrom.com).

There is absolutely no doubt that my Masters helped me get this position. Part of the job requirement was to have a Masters in Gender or Development or a related social field. I also had the years of voluntary experience at AMWA in my favour. Finally, I could combine all my skills, experience and my education. My first degree in Communications & Cultural Studies alongside my Masters degree in Gender & Development made me the perfect candidate to work on Communications for an African women's rights organisation.

The main ways in which my degree has impacted on my life has been that it gives me a strong theoretical framework for the work I do, and in a way, validates my views, and thoughts. I feel confident expounding the thoughts I have because I know it is grounded in theory and women's lived experiences. I know other women feel the way I do because I have met some of those other women, and read about the experiences of others. My background as a student of Gender has also enabled me to make friendships and connections with women from various backgrounds that share my values and principles. We connect because we know we have a similar value system. We connect because we are all committed to the ideals of social justice. We connect because we are feminists.

If there is anything I would have done differently it is this: I would have waited until I had several years' experience of working in women's rights before commencing my Masters in Gender. That way I would have been able to apply my experiential knowledge to the theory I became exposed to. But that's a catch 22 situation isn't it? Without my Masters I wouldn't be where I am today. ♦

Informasjonskonsulenten – i skrift og tale

Nina Heilmann har vært på Senter for tverrfaglig kjønnsforskning alltid, eller nesten alltid. Det begynte høsten 1987. Da var hun på jakt etter en jobb som lot seg kombinere med to små barn, og fant den på det som da var Senter for kvinneforskning i Ullevålsveien 105. Der holdt daværende leder, Fride Eeg-Henriksen til – og så ble det plass til Nina, i kjøkkenkroken. Det er gått 25 år siden den gangen. Nina har avansert til eget kontor og til hundre prosent stilling, som seniorkonsulent. Og så er hun redaktør for STKs nettsider og *Bulletine* som også feirer 25 år i år. Men la det være sagt med en gang – dette intervjuet ble ikke initiert av redaktøren. Det er laget på oppdrag, fra Senterets leder, i anledning 25-års jubileet.

Av Beret Bråten, stipendiat, STK
berit.braten@stk.uio.no

Anno 2012

En gang på motsatt side av sommerferien anmodet jeg derfor Nina om et intervju. Det fikk jeg, mot at hun fikk med seg en ferdig liste med spørsmål på ferie. Vel tilbake fra sommerferien presenterte hun så skriftlige svar på samtlige spørsmål. Dette intervjuet er derfor å betrakte som et fellesprodukt, signert den intervjuede og intervjuer. Her er Nina – i skrift og tale.

– 25 år – det er sølvbryllup. Hva har fått deg til å holde ut med STK og *Bulletine* i 25 år?

– Det har vært personlig og faglig utviklende, sier Nina. Jeg har hele veien fått nye utfordringer, lært nye ting, blitt stolt på og gitt ansvar. Og så er miljøet her spennende, både faglig og sosialt. Blant forskerne er det stadig utskiftninger, vi som er i administrasjonen har vært "limet" i miljøet, blant oss har det vært stabilt.

Fra sekretærskole via utenriksfart til Forskningsrådet

Det begynte som sagt i 1987. Men før det hadde Nina Heilmann gjort litt av hvert. Hun tok artium i 1966, i Moss, deretter husmorskole og sekretærskole. Sekretærutdannelsen er over år praktisert både i Oslo, Bergen, London og München. Men i 1972 begynte hun på Nansenskolen på Lillehammer. Der hun blant annet deltok i studiegruppe om kvinners kår. – Da jeg var ferdig med ett år på Nansenskolen lovet jeg meg selv at jeg skulle "jobbe på golvet". Så da ble det jobb i oppvasken på Hurtigruta hele sommeren, før jeg begynte på forberedende på Blindern.

Jobben på hurtigruta Ragnvald Jarl ga mersmak. Sommeren etter oppsøkte hun Den norske Amerikalinje og fikk jobb i utenriksfart med Sagafjord – mellom St. Petersburg og New York. Det ble tre somre som stewardess, lugarpike, den siste sommeren ble New York byttet ut med Middelhavscruise. I tillegg til jobbing og farting rundt i verden skaffet Nina seg i løpet av 1970-tallet en solid høyere utdanning: Sosialantropologi, etnologi, Journalisthøyskolen

Foto: Francesco Saggio/UiO

og hovedoppgave om museumsvirksomhet i Norge. Og det ble mer sommerjobbing – men da ikke som lugarpike, men som journalist og fotograf i Alta og i Molde.

– Så var det ledig jobb som informasjonskonsulent i Norges allmennvitenskaplige forskningsråd. Jeg stakk innom dem samme dag som fristen gikk ut og spurte om det var for sent å søke. Det var det ikke. Jeg fikk jobben der og da! Der var jeg blant annet redaksjonssekretær for *Forskningsnytt* – et populærvitenskapelig magasin. Jeg satt og klippet og limet satsen i papir og utformet bladet med tekst og bilder, forteller Nina.

Mens hun var der, ble hun mamma. Hun gikk ned til halv stilling, jobbet frilans mens hun var hjemmeværende. Foreldrepermisjon var det knapt den gangen. Hun ble mamma til nummer to. Det ble omorganisering i Forskningsrådet, og ingen halvtidsstilling å gå tilbake til. Nina sluttet.

Klorte seg fast og kravlet gradene

Men hun ville jobbe.

– Jeg ble kontaktet av Sekretariat for kvinneforskning i forskningsrådet for å redigere en bibliografi innen Humanistisk forskning. Den gjorde jeg ferdig, og så stakk jeg innom daglig leder (og den eneste ansatte) på det nystartede Senter for kvinneforskning, for å høre om hun trengte hjelp til noe – vips så var jeg engasjert som kontomedarbeider på timebasis - 14 timer i uka! Da var jeg hjemme med to smårollinger, så det passet perfekt. Dessuten bodde jeg ikke så langt fra Ullevålsveien 105 der senteret holdt til da. Jeg ble plassert i kjøkkenkroken med en liten PC. Det var på en måte å begynne på nytt, fra scratch!

Nina har blitt på det som nå er Senter for tverrfaglig kjønnsforskning. Men det er historien om et arbeidsforhold med mye midlertidighet og prosentstillinger.

– Jeg har kravlet grader og prosent og lønnsstrinn og jobbet deltid i mange år, med alle mulige stillingsprosent. I 1992 ble jeg informasjonskonsulent, men først i 1995 fikk jeg fast stilling – og da bare i 50 prosent. Det var åtte år etter at jeg ble ansatt første gang. Siden har det vært stillingsprosent mellom 50 og 100.

Litt om det hverdagslige gjennom årene

Fra mars 2009 er stillingen hundre prosent. Stillingsprosentene har vært spredt på mange ulike oppgaver. Seminarprogram, årsmeldinger, årsplaner, arbeidsnotater, kompetansekataloger, registrering av publikasjoner, evalueringsrapporter, ansvar for biblioteket, bare for å nevne noe. Nå handler det meste om å

informere og formidle alt som skjer på STK av forskning og annet. Dette skjer i hovedsak gjennom arbeidet med *Bulletine* og nettsidene. Sistnevnte er noe av det Nina har kost seg mest meg opp gjennom årene og som samtidig har vært mest utfordrende.

– Med journalistfaglig bakgrunn, er det utforming av *Bulletine* og nettsidene som ligger mitt hjerte nærmest. Jeg liker godt å lete og finne gode og morsomme illustrasjoner og bilder, både til faglige artikler og på nettsidene - det åpner opp for mine kreative evner.

– *Hva har du ikke hatt fullt så stor sans for?*

– Jeg er glad for å slippe å jobbe med rigide og statiske systemer som mange administrative ansatte må gjøre.

– *Er det noen oppdrag eller hendelser du husker særlig godt?*

Da jeg helt i starten klarte å slette hele adressearkivet for *Bulletine*. Jeg var blank på data og satt med en kronglete PC. Vi hadde heldigvis backup av adressearkivet, men sånt husker

du jo. Siden har jeg vært Mac-frelst! En oppgave jeg både husker godt og likte godt, var å være sekretær og administrator for Nettverk for forskning om seksualisert vold. Jeg var med på å organisere flere spennende konferanser og seminarer om vanskelige emner. Nettverket var en kombinasjon av forskere og praktikere på feltet. Det var spennende. Nettverket ble avsluttet i 2006, da finansieringen tok slutt.

Av litt mer kuriøse minner kan nevnes diskusjoner om man skulle tillate mannlige ansatte på senteret. Det var et tema der konklusjonen lenge var nei. Men så kom det sivilarbeider, sekretær og etter hvert også mannlige forskere.

– Det var jo litt spesielt, at menn lenge ikke hadde adgang. Nå er det flere her, og det er helt greit, ler Nina.

Før, nå og fremtiden

25 år er lang tid når man jobber med informasjon. Hva har endret seg mest?

– Den største forskjellen er at det meste av kommunikasjonen i dag foregår på nettet. De aller fleste finner selv fram til den forskeren de skal ha tak i og tar direkte kontakt, i stedet for å henvende seg via oss i administrasjonen. Når det gjelder det informasjonsfaglige er folk blitt mer selektive. Det gjelder å makte balansegangen mellom å gi for mye og for lite informasjon. Det som legges ut skal være forståelig og lett tilgjengelig – uten å bruke et altfor akademisk språk. Dessuten, når jeg blir tilbake i gamle *Bulletiner*, ser jeg jo hvilke historiske utvikling jeg har vært med på faglig, så vel som redaksjonelt. Jeg har fått anledning til å treffe og jobbe sammen med utrolig mange forskjellige folk fra inn- og utland, og fra at jeg i 1987 var den eneste løsarbeideren i tillegg til lederen på senteret, er jeg i dag en av flere titalls ansatte.

Hva har endret seg mest med deg?

– Det er et vanskelig spørsmål å svare på. Jeg er jo blitt 25 år eldre da, og vokst med oppgavene, noe som betyr at jeg har fått en del mer vekt i 'bagasjen' i form av erfaringer og opplevelser – mest av de gode. Jeg har fått utviklet meg med jobben, og er mer fortrolig med arbeidsoppgavene jeg har. Det betyr vel at jeg har gjort det brukbart, noe som er et pluss for selvtilliten. Man modnes med årene og lærer å stå på egne ben og stole på egen krefter og blir respektert for det.

Hva er planene dine for de neste 25 årene?

– Jeg har så smått begynt å tenke på pensjonstilværelsen. Men så lenge jeg er frisk og rask og henger med i svingene, så tar jeg ett år av gangen. Så foreløpig har jeg ingen konkrete planer om å slutte i jobben. Her er det flere spennende oppgaver i vente.

Foto: Lars Grue

Anno 1987

FAKTA OM NINA

NAVN: Nina Margrethe Heilmann

FØDT: 1946 i Moss

BOSTED: Nesodden

SIVIL STATUS: Gift. To barn, født i 1983 og 1986

UTDANNING: Interfakultær cand.mag ved Universitetet i Oslo med mellomfag i sosialantropologi og i etnologi, Journalisthøgskolen i Oslo. Hovedoppgave om museumsvirksomhet i Norge.

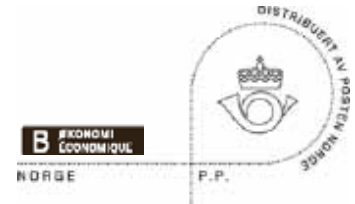
JOBBS: Seniorkonsulent på Senter for tverrfaglig kjønnsforskning Redaktør i *Bulletine* og STKs nettsider

SIST LESTE BOK: Jan Guiollos *Brobyggerne*

HVA GJØR DEG GLAD: Når folk blir glad for det arbeidet jeg gjør – og når jeg får ros

HVA GJØR DEG SINT: Når folk er belærende og poengterer ting overfor meg som er opplagte

Returadresse:
Senter for tverrfaglig
kjønnsforskning
Universitetet i Oslo
Postboks 1040 Blindern
NO-0315 OSLO

Høstens seminarer 2012

Flere av våre seminarer er fremdeles under planlegging, så følg med på STKs nettsider for utfyllende opplysninger: www.stk.uio.no

AUGUST

Konferanse: Menneskelig likeverd og likestilling

DATO: 27.-29. august, kl. 09.00-16.00 og 30. august kl. 13.00-16.00
STED: Personalkantina, Georg Sverdrups hus, Blindern
Faglig ansvarlige: Evelin Lindner, STK/World Dignity University og Jorunn Økland, STK

COST-seminar: Women Writers in History

DATO: 27. august, kl. 12:00-16.00
Sted: Niels Treschows hus, 12 etasje, Blindern
Faglig ansvarlige: Torill Steinfeld, ILN Anne Birgitte Rønning, ILOS og Tone Brekke, STK

SEPTEMBER

Seminar om likestillingspolitikk

DATO: 27. september kl. 10.15-12
STED: Personalkantina, Georg Sverdrups hus, Blindern
Faglig ansvarlig: Beatrice Halsaa, STK

Citizenship, Gender and Diversity - boklansering og seminar

DATO: 28. september kl. 13:00-18.00
STED: Birkbeck, University of London
Faglig ansvarlige: Sasha Roseneil, Birkbeck University, Sevil Sümer, Universitetet i Bergen og Beatrice Halsaa, STK

OKTOBER

Kanonseminar

DATO: 11.- 12. oktober kl. 08.00-16.00
STED: Forsamlingssalen, Harald Schjelderups hus, Blindern
Faglig ansvarlig: Jorunn Økland, STK

Konferanse: Bodies in Motion. The Politics/Poetics of Movement and Stillness

DATO: 24. okt. 2012 - 26. okt. 2012
STED: Universitetet i Oslo
Faglig ansvarlige: Seksjon for kroppsøving og pedagogikk ved Norges idrettshøgskole, Institutt for helse og samfunn, UiO og STK.

Kjønn og karriere

Hvorfor er kvinner i flertall på lavere nivåer i akademia – men i mindretall på toppen? Er det organiseringen, arbeidsmiljøet eller familien som hemmer kvinnene? Hjelper det med særskilte tiltak?

Av Øystein Gullvåg Holter, STK
o.g.holter@stk.uio.no

I *Kjønn og karriere - En rapport om kvinners karriereutvikling* med utgangspunkt i mentoring-programmet ved Universitetet i Oslo beskriver forskerne Hege Elisabeth Løvbak og Øystein Gullvåg Holter resultater fra en intervjuundersøkelse med 17 kvinnelige forskere som har fulgt dette mentoringprogrammet. Utvalget av informanter var spredt på ulike fag og fakulteter.

Mentorordningen er et ledd i universitetets handlingsplan for likestilling. Målet er å gi veiledning og hjelp til å utvikle kvinnelige forskeres egen karriere og kompetanse.

Noen av forskerne hadde opplevd framgang, andre sto på stedet hvil og noen hadde forlatt akademia. Utvalget ble intervjuet både om virkningene av mentoringprogrammet, og mer generelt om problemer og utfordringer i forhold til karriereutviklingen.

Rapporten inneholder en vurdering av programmet, og en kartlegging og drøfting av hvordan ulike forhold i arbeids- og familiesituasjonen virker inn på kvinners karriereutvikling på postdoktornivå. Den er et bidrag til forskningsfeltet kjønn, karriere og akademisk arbeidsmiljø. Konklusjonene i rapporten vil også påvirke hvordan mentorordningen skal organiseres videre.

Undersøkelsen ble finansiert av Universitetet i Oslo, og ble utformet og utført av Gruppen for likestillingsforskning ved Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, ved Løvbak og Holter.

Rapporten utgis både i papirutgave og på nettet og den ventes å foreligge i slutten av august. ◆